

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA PUSZCZYKOWO
2016 - 2020

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
1. Etapy prac nad Strategią	5
2. Otoczenie strategiczne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczykowo 2016-2020.....	6
2.1. Strategie unijne oraz ogólnopolskie	7
2.2. Strategie regionalne	10
2.3. Strategie lokalne	14
2.4. Strategie i programy gminne	15
3. Diagnoza sytuacji społeczno-demograficznej.....	17
3.1. Wyniki analizy danych zastanych.....	17
3.2. Badania ankietowe mieszkańców Puszczykowa	46
3.3. Analiza SWOT	50
4. Prognozowanie: misja i cele strategii oraz identyfikacja obszarów strategicznych	52
4.1. Misja	53
4.2. Wizja.....	53
4.3. Identyfikacja celów strategicznych	53
5. Cele szczegółowe i planowane rezultaty działań.....	55
6. Struktura celów strategicznych	59
7. Kierunki działań	61
8. Monitoring i ewaluacja	76

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYWANYCH W TEKŚCIE

ASOS	Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych
CIS	Centrum Integracji Społecznej
DPS	Dom Pomocy Społecznej
FIO	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
KIS	Klub Integracji Społecznej
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puszczykowie
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
UM	Urząd Miejski w Puszczykowie
OZPS	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
UE	Unia Europejska

Wstęp

Rzeczywistość społeczna początku XXI wieku stawia przed podmiotami życia publicznego szereg wyzwań. Z jednej strony wynikają one z szeregu niepokojących zjawisk, jak negatywne procesy demograficzne, ujawniające się nowe ryzyka socjalne, czy korozja więzi społecznych i osłabienie obywatelskiego zaangażowania. Z drugiej zaś wyzwaniem są szanse rozwojowe, przed jakimi stoją obecnie społeczności lokalne: relatywny wzrost dochodów gospodarstw domowych, rozwój infrastruktury nie tylko drogowej, ale też społecznej, czy kapitał w formie środków Unii Europejskiej. Szczególnie istotne jest, więc aktualizowanie wiedzy, która pozwala na właściwą diagnozę problemów, ale też jest użyteczna w szukaniu efektywnych, często też innowacyjnych, rozwiązań służących podnoszeniu jakości życia.

Systemową odpowiedzią na tak zarysowane wyzwania ze strony samorządu gminy powinno być określenie horyzontalnych celów i działań w oparciu o lokalne zasoby instytucji publicznych, ale też kapitał społecznych mieszkańców. Strategiczny charakter działań powinien opierać się na kilku fundamentalnych założeniach, które stały się również punktem wyjścia dla autorów niniejszego dokumentu.

Po pierwsze, podchodzą one do realizacji celów publicznych (w tym przypadku do kwestii rozwiązywania

problemów społecznych) w sposób kompleksowy i wskazują konieczność integracji nie tylko działań, ale również podmiotów funkcjonujących w formule międzysektorowej współpracy. Po drugie, działania te opierają się na pogłębionej diagnozie (o charakterze naukowym lub eksperckim) i stanowią odpowiedź na konkretne zapotrzebowanie gminnej wspólnoty. Po trzecie, działania strategiczne cechują się długim horyzontem czasu - cele opracowane na okres długoterminowy przy jednoczesnym założeniu ciągłości funkcjonowania poszczególnych podmiotów w toku ich realizacji. Po czwarte wreszcie, opracowanie strategicznych działań ma na celu określenie kierunków efektywnego zarządzania, zintegrowanego z dokumentami strategicznymi wyższych szczebli i wpisującego się w założenia programów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczykowo na lata 2016-2020 w pełni realizuje powyższe założenia. Jej zakres zdefiniowany został przez strategiczne dokumenty wyższego szczebla, a wskazane w niej problemy wynikają z pogłębionej analizy lokalnych zasobów.

Obowiązek opracowania strategii wynika z Ustawy o pomocy społecznej¹. Zgodnie art. 16b ust. 1 Ustawy strategia powinna zawierać w szczególności takie elementy jak: diagnozę sytuacji społecznej; prognozę zmian w zakresie objętym strategią; określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków

---

¹Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593)

niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii i jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań. Wszystkie te elementy zostały ujęte w niniejszej strategii. Dokument składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy problemów społecznych w Puszczykowie zawierającą także element prognozy oraz części operacyjnej, w której wskazano przede wszystkim cele, które Puszczykowo chce osiągnąć w zakresie polityki społecznej oraz działania, które powinny być podjęte, by osiągnąć te cele.

1. Etapy prac nad Strategią

Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczykowa na lata 2016-2020 przebiegały w następujących etapach.

Pierwszym z nich było diagnozowanie. W jego ramach określona została rzeczywista kondycja gminy w wybranych obszarach problemowych. Analizie poddane zostały dane zastane dotyczące sytuacji na rynku pracy, infrastruktury społecznej, wysokości świadczeń oraz głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Przeprowadzono również badania terenowe metodą ankiety na populacji mieszkańców Puszczykowa oraz indywidualne wywiady pogłębione (IDI) wśród osób odpowiedzialnych za realizację usług publicznych. Diagnoza umożliwiła nie tylko powiązanie proponowanych w Strategii działań z faktycznym zapotrzebowaniem wspólnoty lokalnej, ale również pozwoliła wyznaczyć główne obszary strategiczne. W części diagnostycznej również istotna była analiza strategicznych dokumentów

na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim, ale też powiatowym i gminnym, które w istotny sposób wyznaczają kierunki działań programowych w ramach istotnych obszarów polityki społecznej.

Drugim etapem było prognozowanie. Polegało ono na zdefiniowaniu misji, głównych kierunków działania oraz pożądanych zmian, do których powinny one doprowadzić. Na tym etapie określone, więc zostały najważniejsze ścieżki osiągnięcia celów wynikających z diagnozy.

Etap trzeci wiązał się z programowaniem, a więc rozpisaniem Strategii na cele szczegółowe i kierunki działań, które należy podjąć, aby sprostać wyznaczonym wyzwaniom. Innymi słowy, szeroko ujęte mechanizmy działań zostały tutaj operacyjnie zawężone, w taki sposób, aby można już było delegować ich realizację.

Czwarty etap prac dotyczył kwestii zaplanowania procesu wdrażania. W jego ramach wyróżnione w Strategii działania przypisane zostały do określonych sieci instytucji. Zabieg ten osadza zaplanowane już przedsięwzięcia w sprawczym kontekście. Jednocześnie w tym także miejscu dostarczane zostały wskaźniki umożliwiające monitorowanie procesu wdrażania kolejnych kroków.

2. Otoczenie strategiczne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczkowo 2016-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczkowo 2016-2020 w swojej bazie programowej powinna uwzględniać również inne strategiczne plany działań. W zaprezentowanej w niniejszym rozdziale tabeli przedstawione zostały ramowe dokumenty na poziomie Unii Europejskiej, polityki krajowej i lokalnej, których zapisy, pomimo tego, że nie znajdują bezpośredniego odniesienia w tworzonej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, to w istotny sposób wyznaczają kierunki działań programowych.

Europa 2020 jest ramowym dokumentem definiującym priorytety polityki społecznej na poziomie wspólnoty europejskiej. Jednocześnie ustalenia w nim zawarte przekładają się obecnie na politykę krajową za pośrednictwem trzech kluczowych dokumentów: *Strategii Rozwoju Kraju 2020*², *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*³, uzupełnione określonymi programami przedmiotowymi. Analiza pól ponadnarodowego i krajowego została przedstawiona w pierwszej części tabeli (podrozdział 1.1.).

Jednocześnie prezentowana *Strategia* ma być dokumentem odpowiadającym na realne potrzeby społeczności lokalnej, w związku z tym musi wpisywać się w założenia polityk

wojewódzkich oraz tych tworzonych na poziomie powiatu i gminy. Stąd potrzeba analizy celów strategicznych wyznaczonych dla całego województwa, szczególnie w zakresie polityki społecznej, ale też powiatu, gdzie strategia rozwoju jest podstawowym dokumentem programowym ukierunkowującym politykę samorządu terytorialnego. W dalszej części tabeli (podrozdziały 1.2. oraz 1.3) przedstawione są zatem aktualne strategie i programy na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym warunkujące bazę programową *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczkowo 2016-2020*. Analiza wyżej wymienionych dokumentów pozwoli na stworzenie strategii jako użytecznego i skutecznego instrumentu realizacji gminnej polityki społecznej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

²https://www.mr.gov.pl/media/3337/KSRR_13_07_2010.pdf

³ https://www.mr.gov.pl/media/3337/KSRR_13_07_2010.pdf

2.1. Strategie unijne oraz ogólnopolskie

Ogólne priorytety w zakresie działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych zostały zdefiniowane na poziomie strategii unijnej oraz strategii krajowych. Znajomość założeń tych

dokumentów stanowi punkt wyjścia do dalszej, już operacyjnej, dyskusji na temat lokalnego rozwiązywania problemów społecznych.

DOKUMENT	POZIOM	CHARAKTERYSTYKA (KTO, OD KIEDY DO KIEDY OBOWIĄZUJE, GŁÓWNE ZAŁOŻENIA)	PRIORYTETY/CELE STRATEGICZNE	CELE ISTOTNE <i>DLA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA PUSZCZYKOWO 2016-2020</i>
„Europa 2020 - strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”	Unia Europejska	„Europa 2020” to długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010-2020. Został zatwierdzony w 2010 roku, zastępując realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską.	<p>Strategia ma 3 priorytety:</p> <p><i>I. Inteligentny wzrost</i> -wspierający rozwój gospodarki opartej na wiedzy, innowacjach i nowych technologiach.</p> <p><i>II. Trwały wzrost</i> -wspierający rozwój niskoemisyjnej, konkurencyjnej gospodarki, wykorzystującej w bardziej efektywny sposób zasoby Wspólnoty.</p> <p><i>III. Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu</i> -wspierający rozwój gospodarki nastawionej na jak najwyższy poziom zatrudnienia oraz zapewniający spójność społeczną, gospodarczą i terytorialną Unii Europejskiej.</p> <p>Priorytety te mają zostać zrealizowane poprzez osiągnięcie do 2020 roku pięciu celów:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Zatrudnienie</i>- 75 proc. osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę <i>Badania i rozwój</i>- na inwestycje w 	<p>Dla Strategii kluczowe są priorytety związane z zatrudnieniem oraz walką z ubóstwem i wykluczeniem. Ich właśnie dotyczą dwie inicjatywy przewodnie, które wiążą się z założeniami Strategii:</p> <ol style="list-style-type: none"> Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia <ul style="list-style-type: none"> osoby prywatne - wspieranie ich w zdobywaniu nowych kwalifikacji, dostosowywaniu się do stale ewoluującego rynku pracy i pomyślnym przechodzeniu na inną ścieżkę kariery społeczności - modernizacja rynków pracy, po to by podnieść poziom zatrudnienia, zmniejszyć stopę bezrobocia, zwiększyć wydajność pracowników i zapewnić trwałość europejskich modeli społecznych

			<p>badania i rozwój powinniśmy przeznaczać 3 proc. PKB Unii</p> <p>3. <i>Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii</i> - należy ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 20 proc. w stosunku do poziomu z 1990 r. (lub nawet o 30 proc., jeśli warunki będą sprzyjające); 20 proc. energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych; efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20 proc.</p> <p>4. <i>Edukacja</i> - ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10 proc., co najmniej 40 proc. osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe</p> <p>5. <i>Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym</i> - zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.</p>	<p>2. Europejski program walki z ubóstwem</p> <ul style="list-style-type: none"> ÷ zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej ÷ zagwarantowanie przestrzegania praw podstawowych osób ubogich i wykluczonych społecznie, zapewnienie im godnych warunków oraz umożliwienie im aktywnego udziału w życiu społeczeństwa ÷ zmobilizowanie sił, aby wspomóc integrację takich osób ze społecznościami, w których żyją, a także ułatwić im zdobycie kwalifikacji i znalezienie pracy oraz uzyskanie dostępu do świadczeń społecznych
<i>Strategia Rozwoju Kraju 2020</i>	Polska	Strategia Rozwoju Kraju 2020 zgodnie z założeniami systemu zarządzania rozwojem kraju jest najważniejszym dokumentem w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 roku	Celem główny Strategii jest wzmocnienie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów, zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę życia ludności. Wskazane zostały trzy główne obszary strategiczne, wokół których koncentrować się będą cele realizacyjne i działania rozwojowe:	Wśród dziewięciu zintegrowanych strategii wpisanych w Strategię Rozwoju kraju przede wszystkim jedna wiąże się z kwestią rozwiązywania problemów społecznych na poziomie powiatu. Jest to Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Jej głównym celem pozostaje rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób

		<p>oraz 9 zintegrowanych strategii, służących realizacji założonych celów rozwojowych. Strategia Rozwoju Kraju 2020 wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe.</p>	<p><i>I. Sprawne i efektywne państwo.</i> <i>II. Konkurencyjna gospodarka.</i> <i>III. Spójność społeczna i gospodarcza.</i></p>	<p>w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych, w tym szczególnie istotny w analizowanej sytuacji pozostaje cel „poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym”.</p>
<p><i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie</i></p>	<p>Polska</p>	<p>To kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Dokument ten określa cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty</p>	<p>Celem strategicznym w dokumencie jest: efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju - wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:</p> <p><i>I. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,</i> <i>II. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,</i> <i>III. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.</i></p>	<p>W ramach Krajowej Strategii określono 11 kluczowych wyzwań stojących przez polityką regionalną. Wyzwania związane ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych lokują się przede wszystkim w dwóch z nich:</p> <ul style="list-style-type: none"> ÷ Efektywne stymulowanie rozwoju kapitału społecznego ÷ Podwyższenie zdolności instytucjonalnej do zarządzania rozwojem na poziomie krajowym i regionalnym.

2.2. Strategie regionalne

Ważnym punktem odniesienia dla *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczykowo* są strategie na poziomie regionalnym. Dorobek planistyczny województwa wyznacza ramowy plan rozwoju dla całego regionu, którego powiat poznański oraz gminy powiatu są znaczącym elementem zarówno pod względem realizowanej przez niego funkcji społeczno-gospodarczej jak i kulturalnej. Zatem tworząc kierunki i cele działań w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym Puszczykowo powinno uwzględniać priorytety wyznaczone dla rozwoju województwa oraz powiatu. Najistotniejszym dokumentem jest w tym kontekście *Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*, która ma być skutecznym instrumentem realizacji polityki wewnątrzregionalnej. Praktyczny punkt

odniesienia stanowić będzie również *Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 rok*, gdzie Priorytet V zawiera pakiet programowy do wykorzystania w powiatach i gminach. Na poziomie wojewódzkim analizie poddana została również *Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020*, jako dokument pozwalający spojrzeć na wyzwania stojące przed województwem z perspektywy rozwoju rozwiązań innowacyjnych dotyczących nie tylko sektora gospodarki, ale również kultury innowacyjności wprowadzanej w różne obszary życia społecznego. W realizacji celów społecznych kluczowa jest współpraca z najbliższym otoczeniem instytucjonalnym, stąd też należy brać pod uwagę przy planowaniu działań cele, jakie stawia przed sobą powiat poznański.

DOKUMENT	POZIOM	CHARAKTERYSTYKA	PRIORYTETY/CELE STRATEGICZNE	CELE ISTOTNE <i>DLA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA PUSZCZYKOWO 2016-2020</i>
<i>Wielkopolska 2020. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku</i>	Województwo	Strategia stanowi zmodyfikowaną wersję dokumentu przyjętego w 2005 roku, zmienioną w wyniku przyjęcia nowych dokumentów strategicznych oraz planistycznych na poziomie krajowym, unijnym oraz konieczności uwzględnienia zadań	Strategia zawiera 9 celów Strategicznych rozpisanych na cele operacyjne: I. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu II. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami III. Lepsze zarządzanie energią IV. Zwiększanie konkurencyjności	Istotne dla Strategii są następujące cele strategiczne i operacyjne: Cel strategiczny V. : <i>Zwiększenie spójności województw.</i> Cele operacyjne: - Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych - Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych

wynikających z kolejnej perspektywy finansowej UE 2014-2020. Strategia stanowi użyteczny i skuteczny instrument realizacji polityki wewnątrzregionalnej przy uwzględnieniu polityk krajowych i europejskich. Wielkopolska 2020 roku - w wyniku stopniowego osiągnięcia celów strategii ma być regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym.

metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie
 V. Zwiększenie spójności województwa
 VI. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu
 VII. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia
 VIII. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa
 IX. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

Cel strategiczny VI. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu*

Cele operacyjne:

- Rozwój gospodarki społecznej
- Rozwój „srebrnego sektora” gospodarki

Cel strategiczny VII. : *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia*

Cele operacyjne:

- Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji

Cel strategiczny VIII. : *Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa*

Cele operacyjne:

- Wzmacnianie aktywności zawodowej
- Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym
- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej
- Wzmocnienie włączenia społecznego
- Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej
- Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu
- Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego
- Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny

				<ul style="list-style-type: none"> - Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego - Poprawa warunków mieszkaniowych - Promocja zdrowego stylu życia
<p><i>Strategia Polityki Społecznej dla Województwa wielkopolskiego do 2020 roku</i></p>	Województwo	<p>Jest to ramowy dokument określający cele i priorytety polityki społecznej w regionie oraz wskazuje na możliwe formy i zakres współpracy między lokalnymi podmiotami polityki społecznej. Realizacji Strategii sprzyjać ma zrównoważonemu rozwojowi osiąganemu przez budowanie spójnych i funkcjonalnych społeczności, promocję zaradności obywateli, ustalenie hierarchii chronionych zasad i priorytetów, angażowanie podmiotów niepublicznych w tworzenie i realizację programów społecznych.</p>	<p>Strategia zawiera 5 priorytetów strategicznych rozpisanych na cele operacyjne i zadania adresowane do dzieci i młodzieży, seniorów, osób z ograniczeniami sprawności, osób z wysokiego ryzyka socjalnego. Priorytety strategiczne to:</p> <p>I. Wielkopolska równych szans i możliwości</p> <p>II. Zdrowi wielkopolanie</p> <p>III. Bezpieczna Wielkopolska</p> <p>IV. Wielkopolska obywatelska</p> <p>V. Samorząd województwa wielkopolskiego partnerem, doradcą, konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej</p>	<p>Szczególnie istotny jest priorytet V <i>Samorząd województwa wielkopolskiego partnerem, doradcą, konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej</i>, który zawiera pakiet programowy do wykorzystania w powiatach i gminach. Wybrane wytyczne pakietu zostaną uwzględnione w Strategii rozwiązywania problemów społecznych powiatu poznańskiego</p>
<p><i>Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2015-2020</i></p>	Województwo	<p>Jest to dokument opisujący założenia i sposób realizacji wielkopolskiej polityki innowacyjnej. Samorząd Województwa Wielkopolskiego dostrzega</p>	<p>Strategia zawiera programy strategiczne, które rozpisane są na cele główne i operacyjne. Programy strategiczne to:</p> <p>I. Innowacyjny urząd</p> <p>II. Innowacyjne przedsiębiorstwa</p>	<p>Istotne dla Strategii są następujące programy:</p> <p>IV. Program strategiczny: <i>Edukacja dla innowacji</i></p> <p>Cel główny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie świadomości i motywacji do tworzenia i wdrażania innowacji społecznych

swoją rolę jako lidera i koordynatora działań z zakresu podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności regionu. Osiągnięcie tak określonego celu wymaga jednak systemowych działań różnych podmiotów regionalnego systemu innowacji: samorządów lokalnych, jednostek naukowo-badawczych oraz instytucji otoczenia biznesu, dzięki którym wielkopolskie przedsiębiorstwa będą w stanie skutecznie wprowadzać innowacje i konkurować na rynkach międzynarodowych

III. Skuteczne instytucje otoczenia biznesu
IV. Edukacja dla innowacji
V. Proinnowacyjny samorząd lokalny
VI. Wielkopolska Agenda Cyfrowa

w regionie

V. Program strategiczny:

Proinnowacyjny samorząd lokalny

Cel główny:

- Zwiększenie aktywności samorządów lokalnych w zakresie tworzenia kultury innowacyjności na obszarze swojego działania

2.3. Strategie lokalne

Tworząc *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczykowo 2016-2020* koniecznym jest uwzględnienie ramowych dokumentów, które tworzone są na poziomie powiatu i gminy. Ważnym punktem odniesienia jest dorobek planistyczny powstały na bazie dotychczasowej Strategii. Na potrzeby Poznania i gmin

ościennych powstała strategia metropolitalna mająca zapewnić większą spójność społeczną i gospodarczą aglomeracji. Kondycja powiatu poznańskiego uwarunkowana jest bliskością stolicy województwa stąd wynika konieczność odniesienia się w Strategii do metropolitalnych planów działań strategicznych.

DOKUMENT	POZIOM	CHARAKTERYSTYKA	PRIORYTETY/CELE STRATEGICZNE	CELE ISTOTNE DLA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA PUSZCZYKOWO 2016- 2020
<i>Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu poznańskiego 2014-2020</i>	Powiat	Dokument przedstawia cele i zadania, które powinny rozstrzygać o tworzeniu, funkcjonowaniu i rozwoju podmiotów mających wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych na terenie powiatu poznańskiego. Koncentruje się ona na następujących problemach społecznych: ubóstwo i bezradność, bezrobocie, szeroko rozumiana niepełnosprawność, następstwa długotrwałej choroby.	Strategia zawiera 3 zasadnicze cele strategiczne, z których wynikają kolejno cele szczegółowe oraz zadania: I. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem. II. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy. III. Integracja osób z niepełno sprawnościami. IV. Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych - profilaktyka. V. Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju powiatu poznańskiego	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczykowa 2014-2020 w zakresie opracowywanych celów i zadań ma być kompatybilna względem Strategii opracowanej na poziomie powiatu, uwzględniając specyfikę zadań realizowanych w tym obszarze przez gminę.
<i>Strategia rozwoju aglomeracji poznańskiej. Metropolia Poznań</i>	Aglomeracja poznańska	Dokument strategiczny opracowany został przez środowisko naukowe poznańskich uczelni we	W wyniku dokonanej diagnozy funkcjonowania Aglomeracji poznańskiej za priorytetowe dla jej dalszego rozwoju uznano 5 osi strategicznych:	Z punktu widzenia Strategii najistotniejsze są dwie osie strategiczne: IV. <i>Usługi społeczne</i> oraz III. <i>Gospodarka i rynek pracy</i> .

2020

współpracy z samorządami, instytucjami publicznymi, organizacjami społecznymi i gospodarczymi. Jest on ekspercko-społecznym planemdziałań strategicznych na najbliższą dekadę. Działań, które zapewnią większą spójność terytorialną i funkcjonalną aglomeracji poznańskiej oraz uczyni ją obszarem sukcesu na miarę nowoczesnych metropolii europejskich.

I. Gospodarka przestrzenna i środowisko.
II. Infrastruktura i organizacja transportu.
III. Gospodarka i rynek pracy.
IV. Usługi społeczne.
V. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny.

W ramach osi strategicznych zespół ekspercki opracował projekty 28 programów strategicznych.

W przypadku osi trzeciej Gospodarka i rynek pracy na szczególną uwagę zasługuje program: *Monitoring podaży i popytu na pracę*. Natomiast w ramach osi Usługi społeczne istotny jest program *Metropolia równych możliwości społecznych*.

2.4. Strategie i programy gminne

Rolą samorządu gminnego jest opracowanie programów wyznaczających kierunki działań w celu przeciwdziałania określonym problemom społecznym. Ważnym punktem odniesienia

dla bazy programowej niniejszej Strategii są wytyczne obecnie obowiązujących programów, tak aby ich zapisy były komplementarne wobec tworzonej Strategii.

DOKUMENT	CHARAKTERYSTYKA	CELE PROGRAMU
<i>Strategia Rozwoju Miasta Puszczykowo na lata 2010-2020</i>	Strategia Rozwoju Miasta Puszczykowo na lata 2010-2020 w swojej strukturze jest kontynuacją Strategii uchwalonej w 2004 roku. Opracowanie dokumentu poprzedzone było <i>Raportem o stanie miasta</i> , który był pogłębioną diagnozą zasobów gminnych oraz empiryczna analizą potrzeb mieszkańców Miasta. Strategia ma przejrzystą i logiczną strukturę	Cel I. Miasto-Ogród Programy strategiczne w ramach celu: 1.1 Zrównoważony rozwój i podniesienie jakości przestrzeni publicznej 1.2 Czyste Puszczykowo 1.3 Rekreacyjne wykorzystanie zasobów

	planowania, a składają się na nią: cele strategiczne, programy strategiczne, projekty realizacyjne, zadania do wykonania.	Cel II. Rozwój usług dla mieszkańców Programy strategiczne w ramach celu: 2.1 Rozwój infrastruktury 2.2 Rozwój usług
<i>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczykowo na lata 2009-2015</i>	Poprzednia strategia rozwiązywania problemów społecznych jest istotnym punktem odniesienia w tworzeniu niniejszego dokumentu. Szczególnie w odniesieniu do wyznaczonych celów i zadań, które w zasadniczej części powinny być kontynuowane w horyzoncie czasowym 2016-2020.	Cel I: Wsparcie dla rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży. Cel II: Poprawa warunków życia i zdrowia mieszkańców Puszczykowa. Cel III: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i wsparcie grup marginalizowanych społecznie.
<i>Programy realizowane przez Gminę w ramach rozwiązywania określonych problemów społecznych i ograniczania ryzyk socjalnych</i>	<ul style="list-style-type: none"> ÷ Program osłony w zakresie dożywiania: "Pomoc gminy w zakresie dożywiania na lata 2014-2020" (Uchwała Nr 275/14/VI Rady Miasta Puszczykowa z dnia 28 stycznia 2014 r.), ÷ Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 - 2020" (Uchwała Nr 84/11/VI Rady Miasta Puszczykowa z dnia 26 lipca 2011 r.), ÷ Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2016 (Uchwała Nr 106/16/VII RM Puszczykowa z dnia 23 lutego 2016 r.), ÷ Miejski Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 (Uchwała Nr 102/16/VII RM Puszczykowa z dnia 26 stycznia 2016 r.), ÷ Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Puszczykowa na lata 2014-2016 (Uchwała Nr 294/14/VI z dnia 25 marca 2014 r.). 	

3. Diagnoza sytuacji społeczno-demograficznej

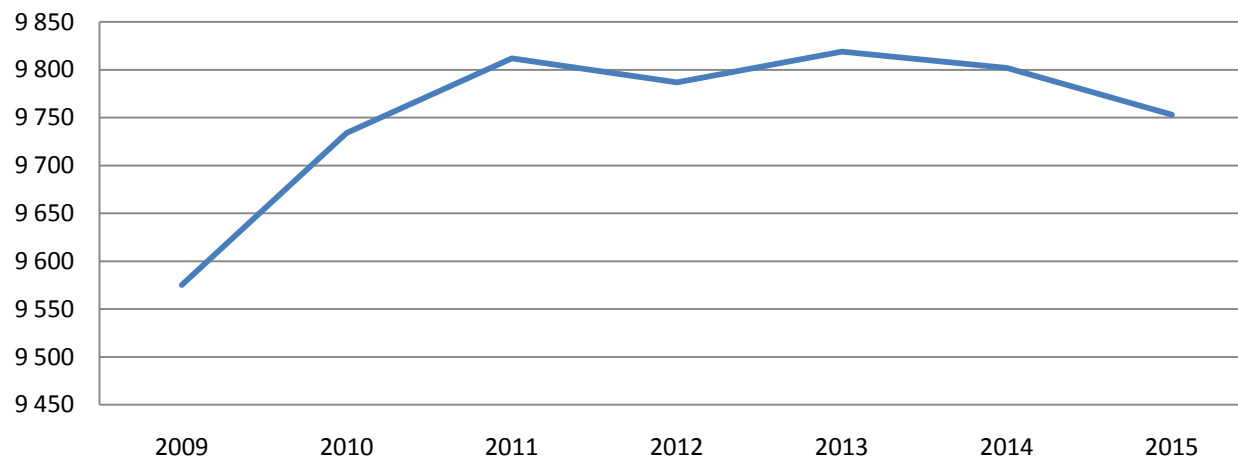
3.1. Wyniki analizy danych zastanych

3.1.1. Uwarunkowania demograficzne Miasta Puszczykowa

Gminę Puszczykowo zamieszkiwało w 2015 roku 9 753 os., co stanowi 2,66 % mieszkańców powiatu poznańskiego. W porównaniu z 2009 rokiem liczba mieszkańców nieco wzrosła (z 9 575 os. do 9 753 os., czyli o 1,8%), choć od roku 2013 obserwować możemy niewielki spadek (o 66 os.).

W porównaniu ze znacznym wzrostem liczebności mieszkańców gmin sąsiadujących z Poznaniem (w latach 2009-2015 liczba ludności powiatu poznańskiego wzrosła o 46 779 mieszkańców, tj. 14,6 %⁴) na skutek zauważalnego ostatnio zjawiska suburbanizacji (przeprowadzania się mieszkańców Poznania do gmin ościennych), widać wyraźnie, iż Puszczykowo jest w tym trendzie omijane.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta Puszczykowa w latach 2009-2015

⁴ BDL GUS

W roku 2015 w Puszczykowie odnotowano ujemną wartość przyrostu naturalnego na 1 000 ludności (-1,2), co jest wynikiem większej liczby zgonów (10,62 na 1 000 mieszkańców) niż urodzeń żywych (9,4 na 1 000 mieszkańców). Zestawiając powyższe dane ze statystykami dotyczącymi powiatu poznańskiego, widać wyraźnie, że sytuacja w Puszczykowie jest na jego tle niekorzystna (saldo przyrostu naturalnego na 1 000 ludności w powiecie wyniosło 5,1, w Wielkopolsce 1,0).

Szczegółowa analiza struktury demograficznej Puszczykowa w latach 2009-2015 pozwala również zaobserwować niepokojący trend starzenia się społeczeństwa, widoczny ostatnio w skali całego kraju. W stosunku do roku 2009 spadła liczba osób w wieku produkcyjnym⁵ (z 6 227 do 5 954, spadek o 4,4 %), nieznacznie wzrosła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym⁶ (z 1 707 do 1 738, wzrost o 1,8 %) i **znacząco wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym⁷ (z 1 641 do 2 061, wzrost aż o 25,6%).** Na podstawie analizy danych dostępnych w Banku Danych Lokalnych wynika wyraźnie, iż starzenie się mieszkańców stanowi **poważny problem społeczny dla Puszczykowa w perspektywie długofalowej.** Zjawisko to wymaga interwencji ze strony samorządu lokalnego i całej społeczności lokalnej np. w zakresie zapewnienia miejsc w placówkach całodobowych, czy też

organizacji usług opiekuńczych i usług aktywizacji dla osób starszych.

Problem starzenia się społeczeństwa dotyczy oczywiście nie tylko Puszczykowa, ale także pozostałych gmin powiatu poznańskiego (w całym powiecie liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła w stosunku do roku 2009 aż o 38,7%, a więc nawet silniej niż w przypadku Puszczykowa) oraz całej Wielkopolski (wzrost o 24,0 %, a więc nieznacznie mniej niż w Puszczykowie).

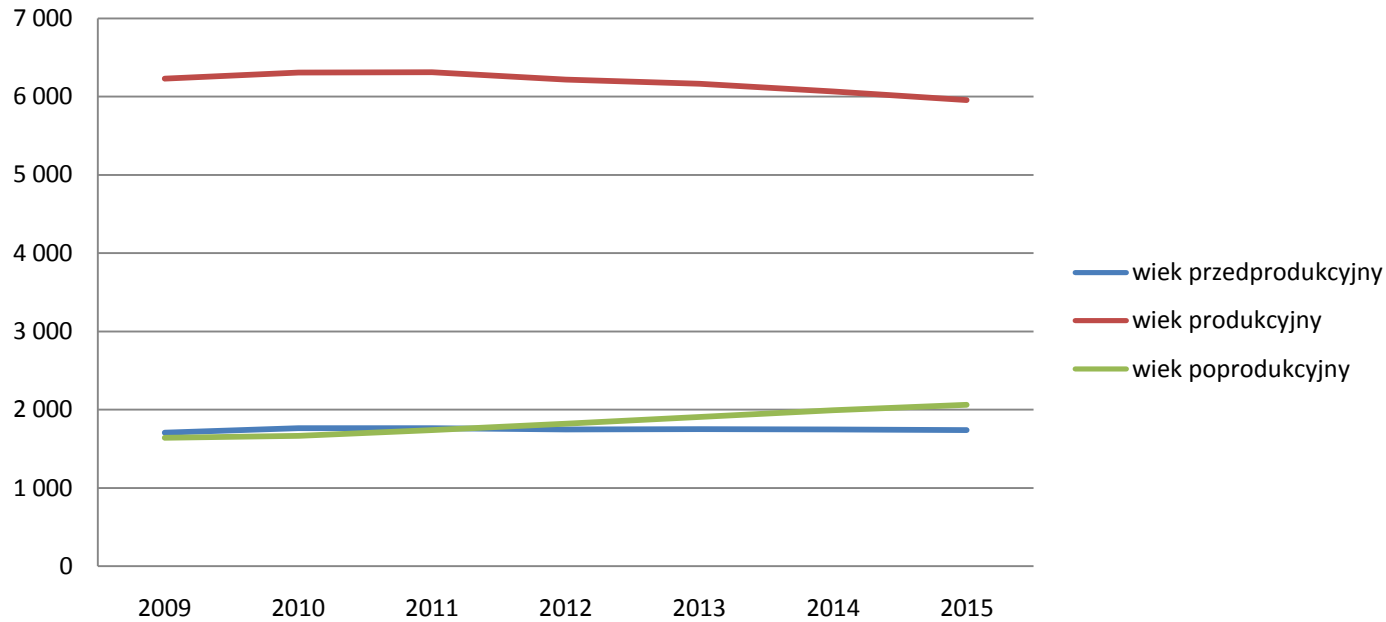
---

⁵ Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat.

⁶ Przez ludność w wieku przedprodukcyjnym rozumie się ludność do 17 lat.

⁷ Przez ludność w wieku poprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku 65 lat i więcej w przypadku mężczyzn oraz 60 lat i więcej w przypadku kobiet.

Wykres 2. Liczba mieszkańców Miasta Puszczykowa w latach 2009-2015 w ekonomicznych grupach wieku

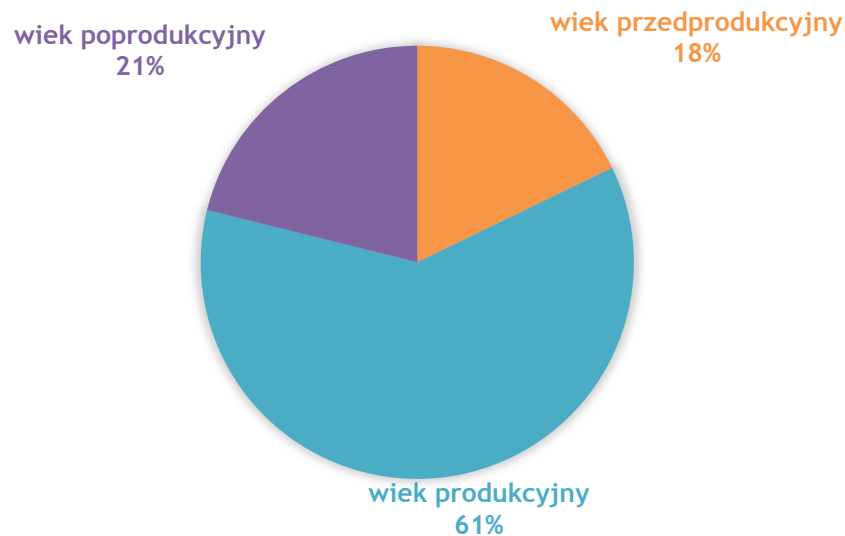
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Choć dynamika wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym w powiecie poznańskim była w latach 2009-2014 wyższa niż w Mieście Puszczykowie, to jednak **udział tych osób w całej populacji jest w Puszczykowie znacząco wyższy (21,1%) niż w powiecie poznańskim (14,7%) oraz całej Wielkopolsce (18,2%).** Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 17,8% mieszkańców Puszczykowa (w powiecie poznańskim: 22,1%,

w Wielkopolsce: 19,2%), natomiast osoby w wieku produkcyjnym stanowią 61,0% mieszkańców Puszczykowa (w powiecie poznańskim: 63,3%; w Wielkopolsce: 62,6%)⁸.

⁸ GUS BDL, dane za 2015 rok.

Wykres 3. Struktura demograficzna mieszkańców puszczykowa według ekonomicznych grup wieku (stan na 31.12.2015 r.)

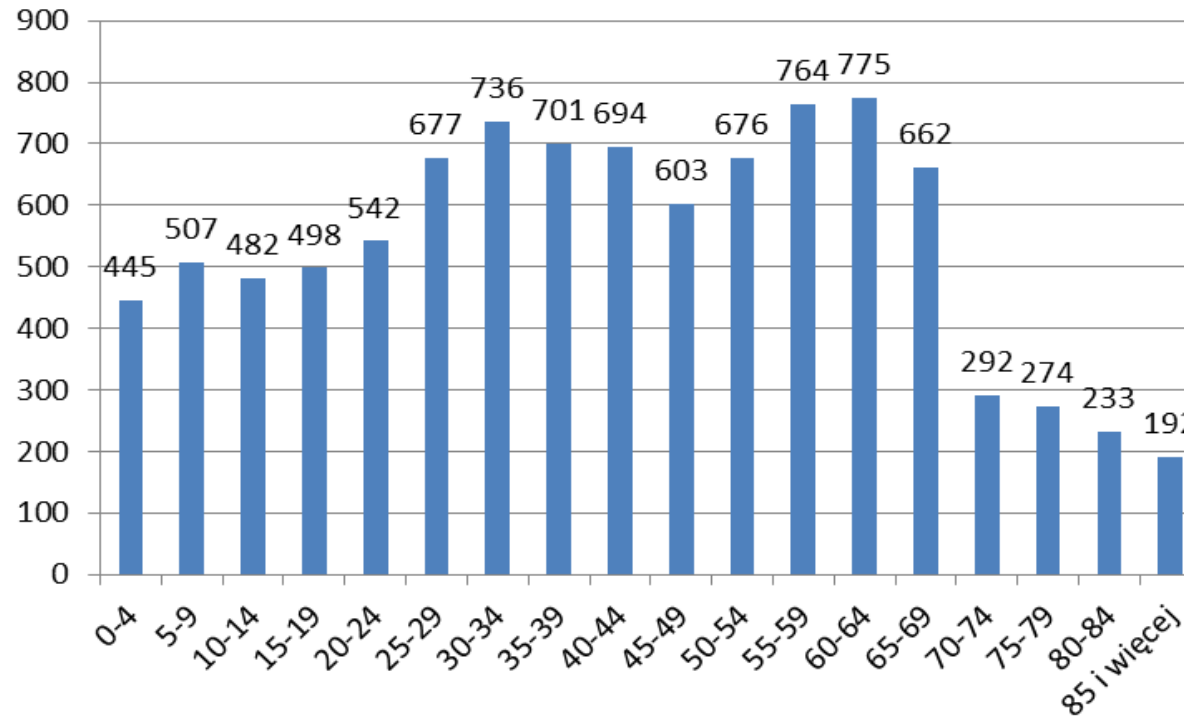
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Szczegółowa analiza wieku mieszkańców Puszczykowa pozwala stwierdzić, że ma on rozkład dwumodalny: **liczna jest kategoria mieszkańców w wieku 25-39 lat (łącznie 21,6%) oraz 50-64 lata (łącznie 22,7%)**. Pierwsza kategoria wiekowa mieszkańców potrzebuje takich rozwiązań w zakresie polityki społecznej jak ułatwienia w godzeniu ról zawodowych z rolami rodzinnymi (funkcjami opiekuńczymi nad małymi dziećmi np. żłobki,

przedszkola), natomiast w przypadku drugiej kategorii wiekowej można mówić o konieczności zapewnienia usług profilaktycznych w zakresie ochrony zdrowia fizycznego i psychicznego przed wejściem w okres starości (np. usługi aktywizacji społecznej, usługi w zakresie sportu i rekreacji), a w perspektywie kilku - kilkunastu lat także usług opiekuńczych dla osób starszych oraz zapewnienia opieki długoterminowej.

Wykres 4. Struktura demograficzna mieszkańców Puszczykowa według grup wieku (stan na 31.12.2015 r.)

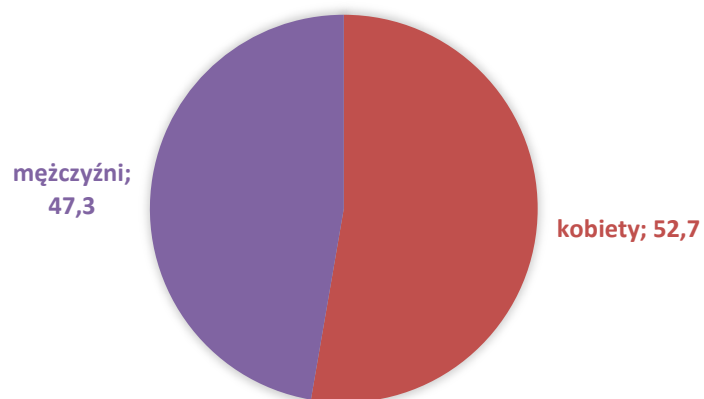
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

5 141 (52,7%) mieszkańców Puszczykowa to kobiety, natomiast 4 612 (47,3%) to mężczyźni. Bardzo silna dysproporcja pomiędzy kobietami a mężczyznami występuje w grupie osób w wieku poprodukcyjnym - aż 67,8 % z nich to kobiety, a tylko 32,1% to mężczyźni (należy jednak pamiętać, że do kategorii tej

zaliczają się mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, natomiast kobiety w wieku 60 lat i więcej)⁹.

⁹ GUS BDL

Wykres 5. Struktura demograficzna mieszkańców Puszczykowa ze względu na płeć (stan na 31.12.2015 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

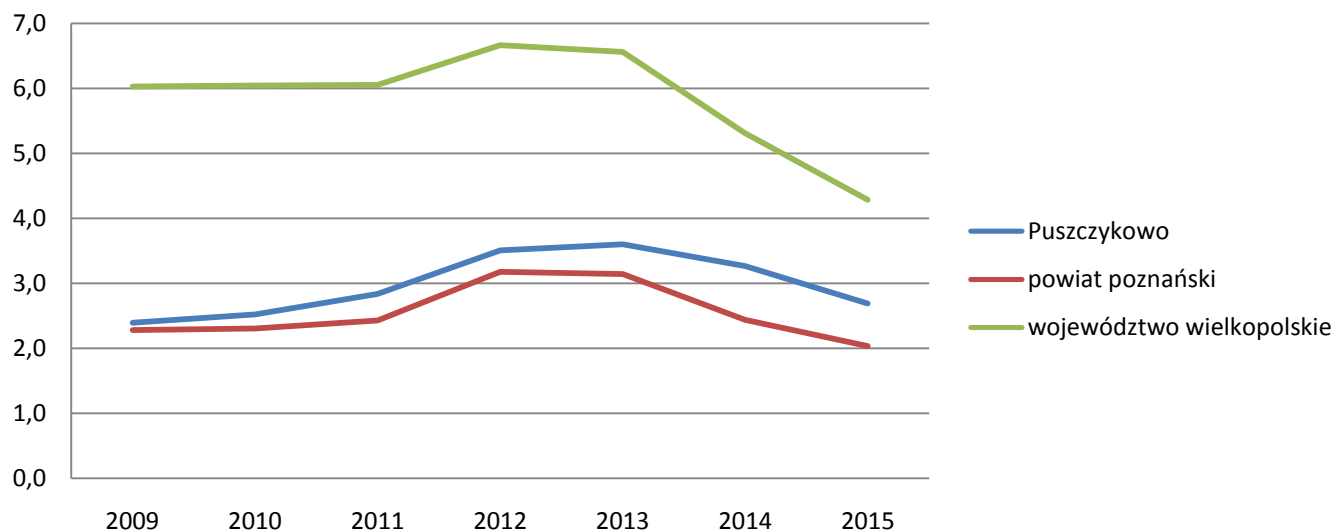
3.1.2. Sytuacja na lokalnym rynku pracy

W ciągu kilku ostatnich lat obserwujemy spadek bezrobocia i wzrost aktywności zawodowej na terenie całego kraju. Województwo wielkopolskie należy do czołówki, jeśli chodzi o stopę bezrobocia - w grudniu 2015 roku bezrobocie w Wielkopolsce wynosiło 6,2 procent i było zdecydowanie najniższe w całym kraju. Województwo nie jest jednak jednorodne pod tym względem, sytuacja na rynku pracy jest najlepsza w gminach zlokalizowanych blisko Poznania oraz na zachodzie Wielkopolski¹⁰.

W celu zobrazowania skali bezrobocia w gminie Puszczykowo użyty został wskaźnik bezrobocia, rozumiany jako stosunek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym, zamieszkałej na terenie gminy. W 2015 roku w rejestrach osób bezrobotnych znajdowało się 160 mieszkańców Puszczykowa, co oznacza, iż wartość tego wskaźnika wyniosła 2,7%. Jest ona nieznacznie wyższa niż wskaźnik dla powiatu poznańskiego (2,0%), natomiast w zestawieniu ze średnią wojewódzką jest niższa o 1,6 p. p. Podobnie, jak w powiecie poznańskim - po okresie wzrostu poziomu bezrobocia w latach 2009-2012, od 2013 roku zaobserwować można jego spadek.

¹⁰ Biuletyn informacyjny WUP za XII 2015 roku

Wykres 6. Wskaźnik bezrobocia w Puszczykowie, powiecie poznańskim i Wielkopolsce w latach 2009-2015 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i WUP

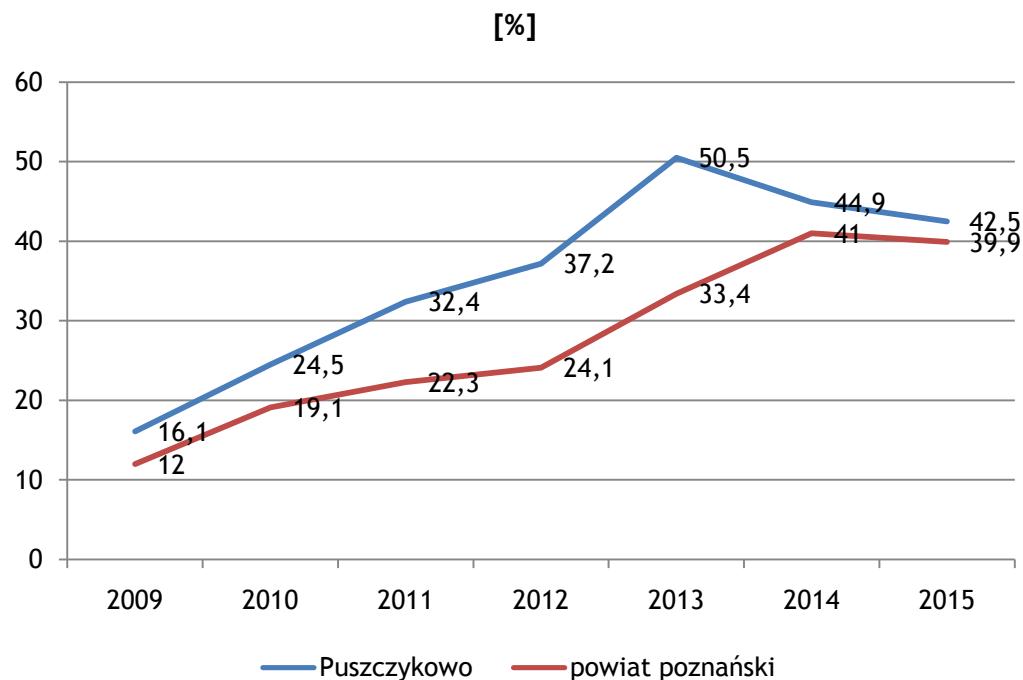
Inaczej niż w powiecie poznańskim, na terenie gminy Puszczykowo bezrobocie nieznacznie częściej dotyka mężczyzn (51,2 %) niż kobiety (48,7%). Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych wzrasta na przestrzeni ostatnich lat (z 16,1 % w 2009 roku do 42,5% w 2015 roku), jednak od roku 2013 obserwować można stopniowe zmniejszanie się tego zjawiska. Udział długotrwale bezrobotnych wśród bezrobotnych ogółem jest w Puszczykowie nieco wyższy niż w całym powiecie poznańskim

(40,0%), ale niższy niż w Wielkopolsce (49,1%)¹¹. Prawo do zasiłku posiada 39,4% bezrobotnych mieszkańców Puszczykowa¹².

¹¹ Biuletyn informacyjny WUP za XII 2015 roku.

¹² Sprawozdanie OZPS za 2015 rok

Wykres 7. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w Puszczykowie i powiecie poznańskim w latach 2009-2015

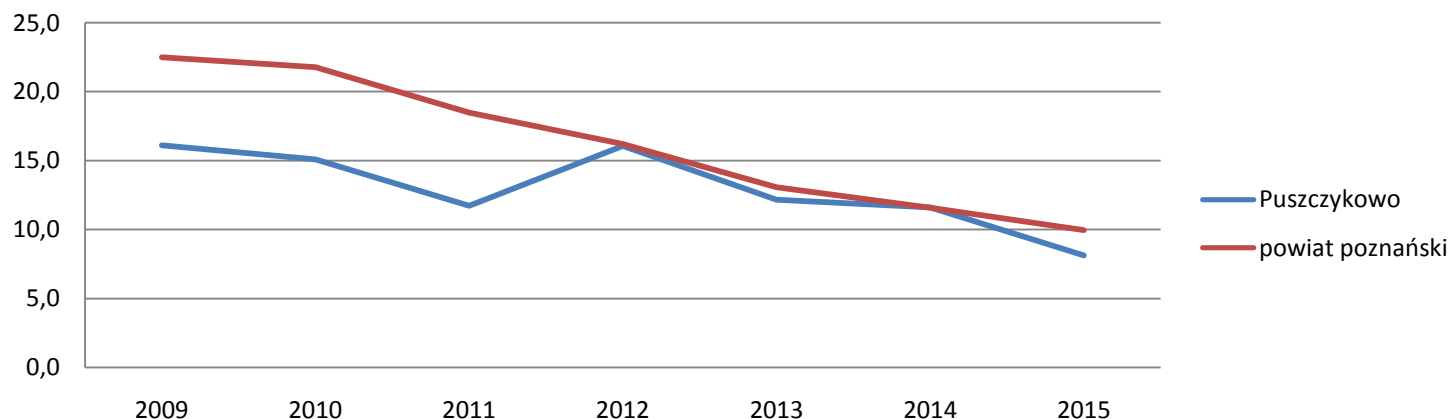
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP

Sytuacja na rynku pracy w odniesieniu do osób młodych, do 25 roku życia jest nieco lepsza niż przeciętnie w powiecie poznańskim. Udział tej grupy w ogóle bezrobotnych ma tendencję malejącą i na koniec 2015 roku wyniósł 8,1% (10,0% w powiecie poznańskim, 16,7 w województwie)¹³.

¹³Biuletyny informacyjne WUP za lata 2009-2015.

Wykres 8. Udział osób do 25 roku życia w ogóle osób bezrobotnych w Puszczykowie i powiecie poznańskim w latach 2009-2015 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP

Analizując, jak od roku 2009 kształtowała się liczba wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej, można stwierdzić, że ta oferta w Puszczykowie w przeciągu ostatnich lat nie była zbyt rozbudowana. W grudniu 2015 roku na terenie gminy zgłoszono jedno wolne miejsce pracy i aktywizacji zawodowej (w 2009 roku - 7), co stanowi zaledwie 0,3 % zgłoszonych ofert w powiecie poznańskim¹⁴.

¹⁴ Biuletyny informacyjne WUP za lata 2009-2015 .

3.1.3. Infrastruktura społeczna Miasta Puszczykowa

Infrastruktura społeczna definiowana jest przede wszystkim jako kompleks urządzeń użyteczności publicznej, niezbędnych do bezpośredniego zaspokajania potrzeb społeczności w następujących obszarach:

- ÷ gospodarki mieszkaniowej i komunalnej;
- ÷ oświaty i wychowania oraz nauki (placówki oświatowe: przedszkola, szkoły);
- ÷ kultury (kina, teatry);
- ÷ ochrony zdrowia i pomocy społecznej (ośrodki zdrowia, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki wsparcia);

÷ rekreacji i kultury fizycznej (boiska, baseny).

Stan oraz dostępność infrastruktury społecznej jest miarą warunków życia ludności¹⁵. Artykuł 7 ustawy samorządowej ustala, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, jednym z zadań samorządów lokalnych jest organizacja i finansowanie lokalnej infrastruktury społecznej.

3.1.3.1. Gospodarka Mieszkaniowa i Komunalna

Zasób mieszkaniowy gminy w latach 2009-2014 powiększył się o 243 mieszkania z 2 961 w 2009 roku do 3 204 w 2014 roku i stanowił tym samym 2,7% zasobu mieszkaniowego powiatu poznańskiego. W latach 2009-2014 zwiększyła się tym samym powierzchnia użytkowa mieszkań z 339 997 m² w 2009 roku do 385 538 m² w 2014 roku. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie wynosiła w 2014 roku 39,3 m² i była większa od wskaźnika osiąganego na poziomie powiatu oraz województwa odpowiednio o 7,1 m² i 12,3m². Przeciętnie na 1 mieszkanie w gminie przypadały w 2014 roku 3 osoby¹⁶. Wśród wszystkich mieszkań na terenie gminy w 2014 roku, 99,9% wyposażonych było w instalację wodociągową, 98,2% mieszkań posiada łazienki oraz 93,4% centralne ogrzewanie.

¹⁵ Kupiec L., Gotębiowska A., Wyszowska D. 2004: Gospodarka przestrzenna, Infrastruktura społeczna. Tom VI, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 18

¹⁶ Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, najbardziej aktualne dane dotyczące tego obszaru pochodzą z 2014 roku.

W Puszczkowie w 2013 roku zadłużenie¹⁷ osób nieregulujących opłat za 33 mieszkania będące w zasobach gminnych wyniosło 36 000 zł, co stanowiło 4,7% kwoty tego rodzaju zadłużenia w powiecie, z czego okres zadłużenia 23 mieszkań przekraczał 3 miesiące, a jego wysokość kształtowała się na poziomie 23 000 zł. Pomimo stosunkowo niewielkiej liczby zadłużonych mieszkań, niepokojącą informacją jest fakt, że prawie 64% kwoty zadłużenia to zadłużenie długoterminowe, ponad 3 miesięczne.

W zasobach komunalnych Miasta Puszczkowa w 2015 roku znajdowało się 66 mieszkań¹⁸ o łącznej powierzchni użytkowej 2610 m² (średnia powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 39,55 m²). Powyższe dane wskazują, że jedynie nieco ponad 2% mieszkań w Puszczkowie to mieszkania komunalne, co może znacząco utrudniać prowadzenie lokalnej polityki mieszkaniowej. W 2015 roku złożono 70 wniosków na przyznanie mieszkania komunalnego w gminie Puszczkowo. Na terenie gminy istnieje potrzeba rozwoju taniego budownictwa komunalnego. Z podobnymi problemami boryka się wiele samorządów w kraju. Autorki raportu „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Wielkopolskiego za rok 2015” podkreślają, iż zdecydowana większość przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w 2015 roku zgłaszała potrzebę rozwoju budownictwa komunalnego i socjalnego lub adaptację istniejących pomieszczeń w zasobie gminy na

¹⁷ Bank Danych Lokalnych, najbardziej aktualne dane dotyczące tego obszaru pochodzą z 2013 roku i aktualizowane są co dwa lata.

¹⁸ Dane z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Puszczkowo za 2015 rok

pomieszczenia mieszkalne. W latach 2013-2015 widać stopniowy spadek liczby mieszkań komunalnych, wzrasta natomiast liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne - w latach 2013-2015 odnotowano prawie 10% wzrost. Spadek liczby mieszkań komunalnych może być związany z wykupem lokali przez najemców. Samorządy gminne, które chcą rozbudowywać infrastrukturę mieszkań komunalnych mogą korzystać z programu wsparcia Funduszu Doptat Banku Gospodarstwa Krajowego. Niestety, wiele gmin nie może jednak skorzystać z tego wsparcia, bowiem aby partycypować w tym programie, należy wnieść 60-procentowy udział własny, co jest istotną barierą dla wielu samorządów gminnych¹⁹.

Najwyższa Izba Kontroli w 2013 roku skontrolowała gospodarowanie lokalami komunalnymi i stwierdziła, że gminy nie są w stanie zaspokoić potrzeb mieszkaniowych większości rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Każdego roku mieszkania od gmin otrzymuje tylko około 16% spośród rodzin oczekujących na lokal. W najbliższym czasie sytuacja raczej się nie poprawi - brakuje nowych inwestycji, za to rośnie liczba pustostanów. NIK zauważa, że niezaspokojenie potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach jest spowodowane nie tylko brakiem pieniędzy, ale również brakiem odpowiednich

uregulowań prawnych. Nie opracowano np. systemu wspierającego budownictwo socjalne i rewitalizującego istniejące zasoby²⁰.

Systematyczny wzrost liczby mieszkań w Gminie Puszczykowo w latach 2009 - 2014 spowodowany był przede wszystkim rozwojem prywatnego budownictwa mieszkaniowego. Potwierdzają to dane GUS dotyczące mieszkań oddanych do użytku w latach 2009-2015 wśród 253 nowych mieszkań, 226 to budownictwo indywidualne - realizowane z przeznaczeniem na użytek własny inwestora oraz na sprzedaż lub wynajem. W tych latach w Puszczykowie nie rozwijano budownictwa spółdzielczego, ani społecznego czynszowego. Miasto w swoich zasobach lokalowych nie posiada mieszkań socjalnych²¹.

3.1.3.2. Placówki oświatowe

Żłobki i przedszkola

W Puszczykowie w 2015 roku nie funkcjonowała żadna forma opieki nad dziećmi do lat 3. Miasto na swoim terenie nie posiada żłobka (w tym także klubu dziecięcego, oddziału żłobkowego w przedszkolach) nie zatrudniało również dziennych opiekunów. Warto dodać, iż w 2015 roku Puszczykowo zamieszkiwało 259 dzieci w wieku 0-3, które stanowią potencjalną grupą odbiorców wyżej wymienionych usług. Wielkopolska boryka się z deficytami w infrastrukturze żłobkowej. W powiecie poznańskim

¹⁹ „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Wielkopolskiego za rok 2015”, ROPS w Poznaniu, s. 141

²⁰ Raport NIK „O gospodarowaniu lokalami komunalnymi” <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-gospodarowaniu-lokalami-komunalnymi-w-budynkach-mieszkalnych.html> (Dostęp: 11.09.2016)

²¹ Bank Danych Lokalnych GUS - Kategoria: gospodarka mieszkaniowa i komunalna.

z roku na rok wzrasta dostępność tych placówek. W 2014 roku 7,1% dzieci w wieku 0-3 lata było objętych opieką żłobkową, natomiast w 2015 roku wskaźnik ten wynosił 9,1% i był wyższy od wskaźnika wojewódzkiego o 3 punkty procentowe. Zgodnie z informacjami pozyskanymi w toku wywiadów pogłębionych w Puszczykowie powstaje obecnie żłobek niepubliczny.

Zgodnie z danymi OZPS za 2015 rok, w Puszczykowie funkcjonowało 7 przedszkoli, w tym 1 przedszkole publiczne, 2 oddziały przedszkolne przy publicznych szkołach podstawowych oraz 4 przedszkola niepubliczne. Do przedszkoli publicznych uczęszczało w 2015 roku 60 dzieci, do oddziałów przedszkolnych 65 dzieci, natomiast do przedszkoli niepublicznych łącznie 280 dzieci.

Zgodnie z danymi OZPS za 2015 r., w Puszczykowie w latach 2012-2014 nie wydano ani jednej decyzji o nieprzyznaniu miejsca w przedszkolu.

Infrastruktura szkolna

Na terenie Miasta funkcjonują 2 szkoły podstawowe, 3 gimnazja (z czego jedna placówka stanowi część Zespołu Szkół w Puszczykowie i ma profil sportowy) oraz 1 Liceum Ogólnokształcące, będące częścią Zespołu Szkół. W 2015 roku do 2 szkół podstawowych uczęszczało 684 uczniów, w tym samym roku 141 uczniów rozpoczęło edukację w klasach pierwszych. W Puszczykowie średnio na jedną klasę w szkole podstawowej przypadło 20 uczniów. W 2015 roku 297 uczniów uczęszczało do gimnazjów i w porównaniu z 2014 rokiem liczba uczniów

zmniejszyła się o 38 osób. W 2015 roku edukację w pierwszych klasach gimnazjum rozpoczęło 88 uczniów, w latach 2012-2015 zauważalna jest zmniejszającą się liczbą uczniów rozpoczynających edukację w gimnazjach, trend spadkowy zauważalny jest na poziomie całego województwa, co ciekawe w powiecie poznańskim z roku na rok wzrasta liczba uczniów rozpoczynających naukę w gimnazjum. W 2015 roku klasy w puszczykowskich gimnazjach liczyły średnio 19 osób. Do Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika uczęszczało w 2015 roku 238 uczniów, a klasy liczyły średnio po 26 osób.

W latach 2009-2015 o 12,4% wzrosły wydatki na oświatę i wychowanie (Dział 801 w klasyfikacji budżetowej) z 7 760 040,12 zł w 2009 roku do 12 364 181,57 zł w 2015 roku. Wydatki na oświatę i wychowanie stanowiły 38,32% ogółu wydatków z budżetu gminy²².

W latach 2013-2015 funkcjonowało 6 świetlic przyszkolnych. Utrzymująca się na stałym poziomie liczba tych placówek jest bardzo pozytywnym trendem, gdyż zarówno w skali województwa jak i powiatu poznańskiego, zauważalna jest tendencja do likwidowania świetlic przyszkolnych.

3.1.3.3. Placówki ochrony zdrowia

Na terenie Miasta znajduje się jeden Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Szpital w Puszczykowie im. prof. Stefana Tytusa Dąbrowskiego” sp. z o.o., 3 poradnie lekarskie, 2 przychodnie zdrowia oraz 3 placówki opiekuńczo-lecznicze adresowane dla

²² Bank Danych Lokalnych GUS – Kategoria: finanse publiczne.

seniorów²³. W 2015 roku średnio na jedną placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadało 1 950 mieszkańców Puszczkowa. Przeciętnie w ciągu roku 1 mieszkańcowi Miasta udzielono 11 porad podstawowej opieki zdrowotnej.

3.1.3.4. *Instytucjonalna pomoc społeczna*

Do zasobu instytucjonalnego pomocy społecznej na terenie Miasta Puszczkowa należą:

- ÷ **1 Środowiskowy Dom Samopomocy- Dom Pomocy Maltańskiej**, posiada 25 miejsc i zapewnia wsparcie w społecznym funkcjonowaniu oraz integracji społecznej osobom z zaburzeniami psychicznymi. ŚDS w Puszczkowie swoim zasięgiem obejmuje cały powiat, aktualnie ze wsparcia ŚDS korzysta 13 mieszkańców Puszczkowa.
- ÷ **2 placówki całodobowej opieki dla osób starszych** prowadzone w ramach działalności gospodarczej o łącznej liczbie miejsc - 95. W 2015 roku w obu placówkach zamieszkiwało 72 seniorów.
- ÷ **1 placówka wsparcia dziennego** - świetlica socjoterapeutyczna, prowadzona przez organizację pozarządową w siedzibie MOPS-u. W 2015 roku z zajęć placówki skorzystało 26 dzieci, a kadre placówki stanowiło 5 osób.
- ÷ **1 Miejski Klub Seniora**, który zlokalizowany jest przy MOPS-ie.

Zgodnie z danymi z OZPS za 2015 rok na terenie Puszczkowa nie funkcjonowały inne ośrodki wsparcia, takie jak: noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych, kluby samopomocy, dzienne domy dla seniorów, kluby integracji społecznej oraz centra integracji społecznej. Na terenie gminy nie zostało uruchomione żadne mieszkanie chronione.

Na terenie Miasta Puszczkowa w ramach otwartych konkursów ofert w 2014 i 2015 roku podejmowano działania na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnością. Były to działania o charakterze integracyjnym i rehabilitacyjnym. **Na terenie Miasta Puszczkowa usługi dla tych dwóch grup odbiorców są usługami deficytowymi.**

W przypadku osób z niepełnosprawnością poza jedną placówką wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i chorujących psychicznie - Środowiskowym Domem Samopomocy nie funkcjonują inne ośrodki wsparcia oraz kluby samopomocy. Warto jednak podkreślić, że Środowiskowy Dom Samopomocy należy do zasobów powiatu poznańskiego. Zgodnie z danymi z 2014 roku, pozyskanymi z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności liczba osób dorosłych z orzeczoną niepełnosprawnością zamieszkujących Puszczkowo wynosiła **383**, natomiast z danych pozyskanych z MOPS dowiadujemy się, iż liczba osób niepełnoletnich z orzeczoną niepełnosprawnością wynosiła 35 osób.

Miasto Puszczkowo w 21,1% zamieszkiwane jest przez osoby w wieku poprodukcyjnym, czyli 2 061 osób. **Aktualnym wyzwaniem dla samorządów lokalnych jest zorganizowanie**

²³http://www.puszczkowo.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=90&Itemid=237 (Dostęp: 13.09.2016 r.)

wsparcia dla osób starszych w taki sposób aby niezależni seniorzy, wspierani usługami opiekuńczymi, usługami w dziennych domach lub usługami mieszkalnictwa chronionego jak najdłużej pozostawali w społeczności lokalnej. Problemem społecznym sygnalizowanym przez socjologów i psychologów jest osamotnienie seniorów, szczególnie tych prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe. W związku z występującym problemem starzejącego się społeczeństwa warto byłoby rozszerzyć działalność Miasta poprzez profilaktyczne wspieranie osób starszych. Warto byłoby rozważyć utworzenie na terenie gminy lub w partnerstwie z innymi gminami dziennego domu seniora, w którym odbywałby się zajęcia rehabilitacyjne, aktywizujące, edukacyjne, kulturalne.

3.1.4. Działalność organizacji pozarządowych na terenie Miasta Puszczkowa

Organizacje pozarządowe to bez wątpienia ogromny kapitał społeczny dla gminy oraz potencjalny partner w realizacji usług społecznych na rzecz społeczności lokalnej. Jak wynika z rejestru organizacji pozarządowych na terenie Miasta funkcjonuje 36 takich podmiotów²⁴, z czego najwięcej - 21 prowadzi działalność społeczną, 9 organizacji działalność w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, a działalność w zakresie kultury - 6. Miasto Puszczkowo posiada zatem różnorodny i duży zasób, który współtworzy lokalny obraz trzeciego sektora.

²⁴ Baza zasobów NGO dostępna na stronie http://www.puszczkowo.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=91&Itemid=259 (Dostęp: 13.09.2016 r.)

W ramach otwartych konkursów ofert w 2014 i 2015 roku przekazano organizacjom pozarządowym łącznie 623 035 zł, po ok. 310 200 zł każdego roku na działania w następujących obszarach:

- ÷ Pomoc społeczna w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- ÷ Ochrona i promocja zdrowia (ochrona zdrowia psychicznego i fizycznego osób starszych poprzez organizację wyjazdów rehabilitacyjnych);
- ÷ Kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- ÷ Działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- ÷ Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;
- ÷ Przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

W ramach otwartych konkursów ofert dofinansowano w 2014 roku 31 projektów, a w 2015 roku 32 projekty. 2 placówki działające na terenie Miasta Puszczkowa są prowadzone przez organizacje pozarządowe: Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób zaburzonych psychicznie oraz Świetlica Socjoterapeutyczna dla dzieci.

W 2015 roku współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi odbywała się w ramach „Rocznego Programu Współpracy Miasta Puszczkowa z organizacjami pozarządowymi oraz z innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy

z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2015”. W Programie określone zostały główne ramy współpracy, m.in. formy i obszary współpracy. Główny cel realizacji Programu określony w dokumencie to - **Skuteczne działanie na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców poprzez rozwijanie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie miasta w celu zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców.**

Posiadanie przez gminę rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi sprawia, że działania podejmowane przez samorząd i III sektor są zaplanowane i bardziej efektywne. W Programie Współpracy zostały również zabezpieczone środki finansowe na realizację zadań. Fakt przyjęcia tego dokumentu na posiedzeniu Rady Miasta podnosi rangę i wagę tego dokumentu.

3.1.5. Pomoc społeczna w gminie

3.1.5.1. Korzystający z pomocy społecznej

Z danych z OZPS wynika, iż w latach 2009-2015 liczba osób, które otrzymały decyzją administracyjną świadczenie z pomocy społecznej wahała się od 364 osób w 2009, do 370 osób w 2015 roku, w latach **2013-2015 liczba świadczeniobiorców wzrosła o 40 osób**. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w Puszczykowie w latach 2009 - 2015 była raczej stabilna z niewielką tendencją wzrostową w latach 2013-2015, przeciętnie wynosząc 215 rodzin.

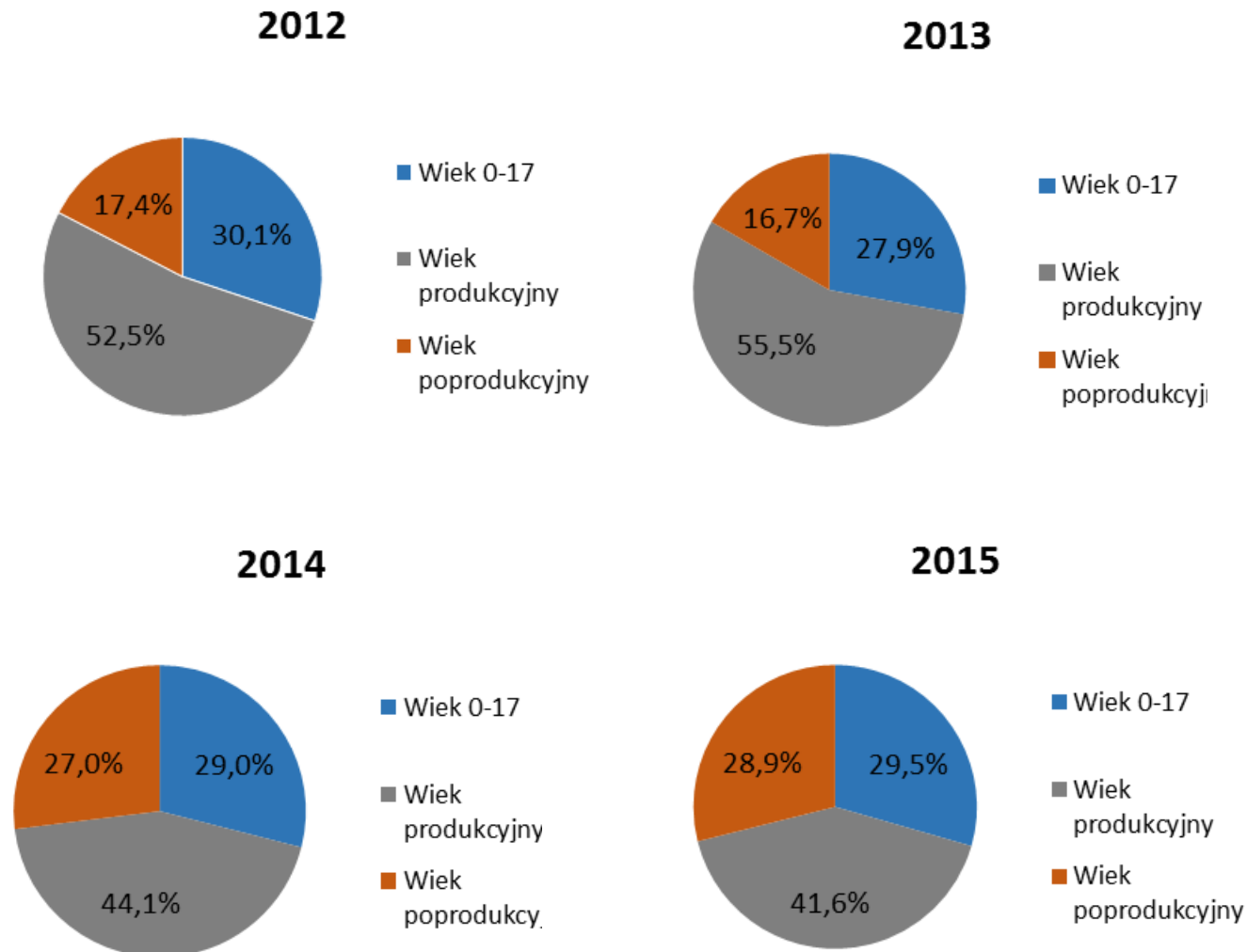
Odwrotny, aniżeli w Puszczykowie, trend dotyczący liczby świadczeniobiorców zauważalny jest w ostatnich kilku latach na poziomie powiatu poznańskiego i województwa. W latach 2013-2015 w powiecie poznańskim zmalała ogólna liczba świadczeniobiorców, zmniejszyła się również liczba rodzin korzystających z pomocy. Spadkowy trend liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej zauważalny jest również w województwie wielkopolskim w ciągu ostatnich dwóch lat liczba świadczeniobiorców zmalała o 14,2% (23 951 os.).

Z danych zawartych w OZPS za lata 2013-2015 wynika, iż odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w analizowanych latach ulegał zmianom. W latach 2013-2014 wskaźnik ten wzrósł o 3 pkt. proc. z 48,5% do 51%, natomiast w latach **2014-2015 wartość tego wskaźnika zmalała o 9,9 pkt. proc. z 51% do 41,1%**. W powiecie poznańskim w latach 2013-2015 odsetek długotrwale korzystających z pomocy społecznej wzrósł o 2,4 pkt. proc. z 43,2% w 2013 roku do 45,6% w 2015 roku.

Na przestrzeni kilku ostatnich lat zmieniała się struktura wieku świadczeniobiorców. Na poniższym wykresie możemy przeanalizować te zmiany.

Wykres 9. Struktura wieku świadczeniobiorców w latach 2013-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OZPS za lata 2012-2015.

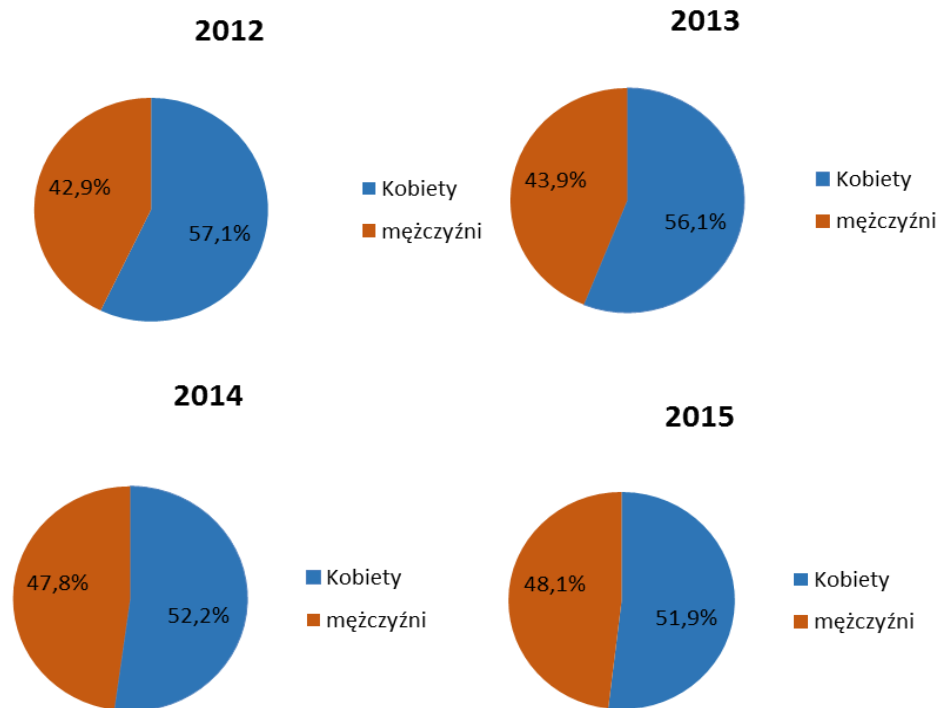

W latach 2012-2015 stopniowo wzrastał odsetek osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej. W latach 2014-2015 stabilna była wartość odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast zmalał odsetek świadczeniobiorców w wieku produkcyjnym. Starość nie jest ujęta w ustawie o pomocy społecznej jako ryzyko socjalne, natomiast starość skorelowana z niesamodzielnnością (niepełnoletwością starczą),

ubóstwem emerytalnym i osamotnieniem jest niewątpliwie ryzykiem socjalnym.

Na kolejnym wykresie przedstawiono rozkład płci świadczeniobiorców, który na przestrzeni ostatnich lat ulegał niewielkim zmianom.

Wykres 10. Struktura płci świadczeniobiorców w latach 2013-2015

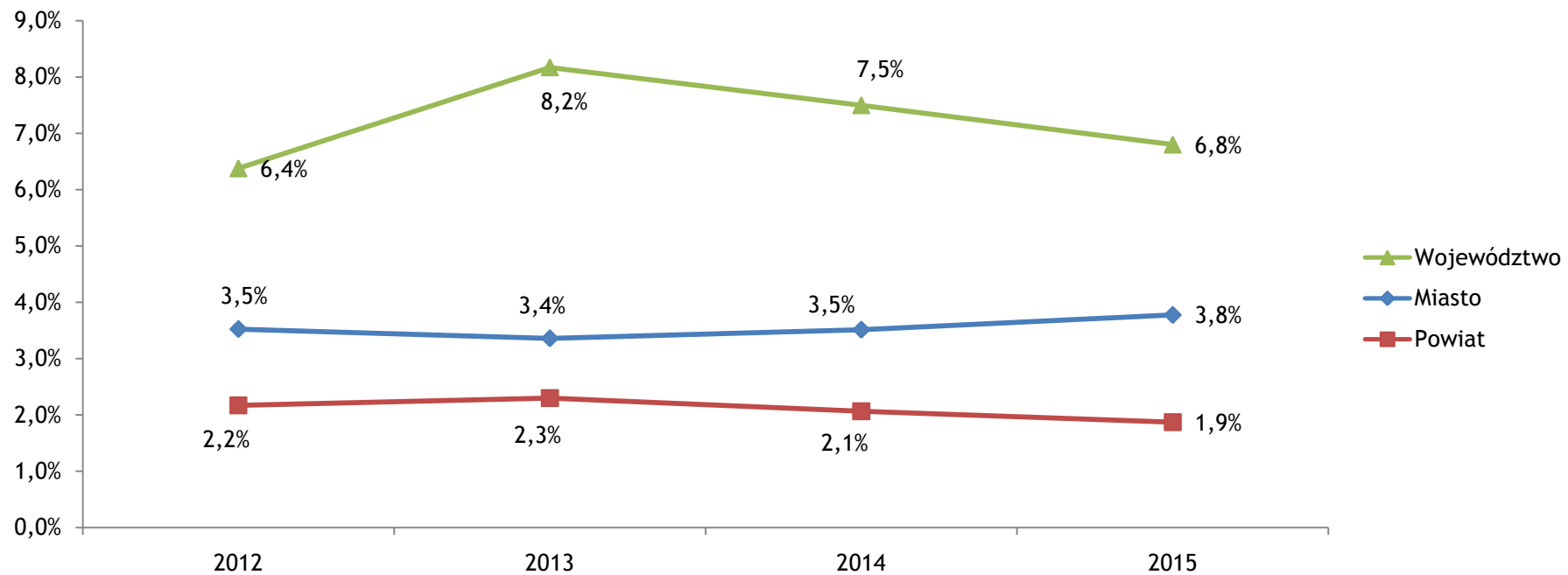
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OZPS za lata 2012-2015.

W latach 2012-2015 zmniejszył się odsetek kobiet w świadczeniobiorcach pomocy społecznej. We wszystkich analizowanych latach liczba kobiet była nieznacznie większa aniżeli liczba mężczyzn korzystających z pomocy społecznej. Liczba osób w rodzinach, którym została udzielona pomoc w latach 2009 - 2015 wahała się od 454 osób w 2009 roku do 406 osób w 2015 roku. W latach 2012-2015 wartość wskaźnika²⁵ korzystania z pomocy społecznej w Puszczykowie w zależności od roku pomiaru mieścił się w przedziale od 3,4%-3,8%. Na poniższym wykresie zostały przedstawione wartości wskaźnika w latach 2012-2015 dla powiatu i województwa.

---

²⁵ Wartość wskaźnika obliczona jako stosunek liczby osób w rodzinach do liczby mieszkańców Miasta.

Wykres 11. Wskaźnik korzystania z pomocy społecznej w latach 2012-2015 w Puszczykowie, powiecie i województwie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OZPS za lata 2012-2015.

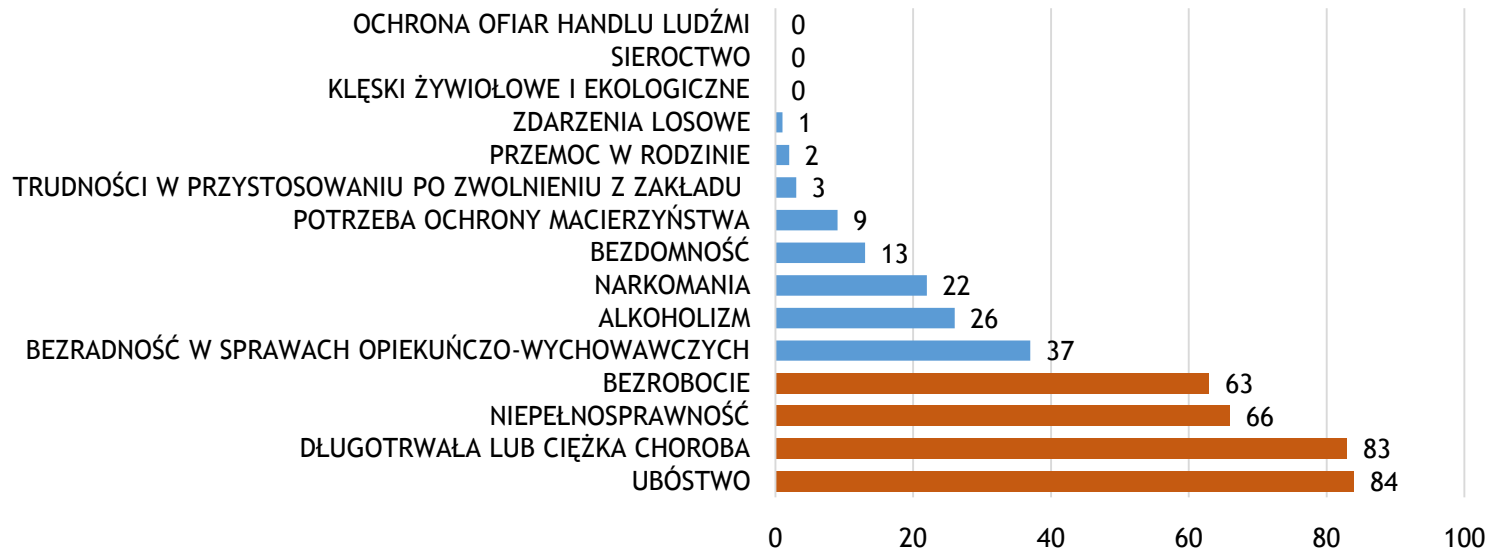
W analizowanych latach na poziomie województwa wskaźnik korzystania z pomocy osiągał najwyższe wartości. Wartość wskaźnika od 2013 roku w powiecie i województwie sukcesywnie spadała, natomiast w Puszczykowie wartość ta rosta, co było spowodowane wzrostem liczby klientów pomocy społecznej.

3.1.6. Powody korzystania z pomocy społecznej

Rodziny zamieszkujące Puszczykowo najczęściej korzystały z pomocy społecznej z następujących powodów: **ubóstwo** -

84 rodziny, długotrwała lub ciężka choroba - 83 rodziny, **niepełnosprawność** - 66 rodzin oraz **bezrobocie** - 63 rodziny. Warto podkreślić, że ranking czterech głównych powodów przyznania pomocy społecznej w 2015 w powiecie poznańskim wyglądał analogicznie. Często powodem udzielenia wsparcia była także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, narkomania, bezdomność i potrzeba ochrony macierzyństwa.

Wykres 12. Powody udzielenia pomocy i wsparcia rodzinom zamieszkującym Puszczykowo w 2015 roku

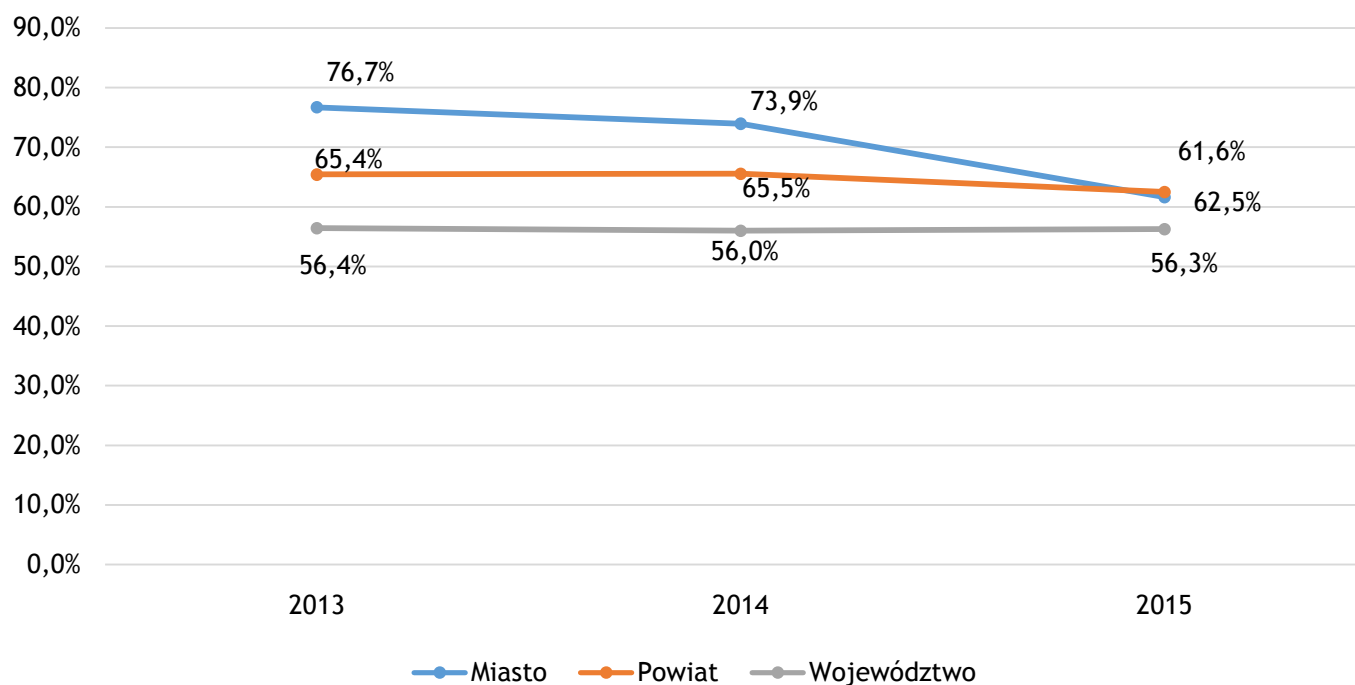
Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2015 rok

W 2015 roku wojewódzka lista najczęstszych powodów przyznania pomocy społecznej wyglądała następująco: 1. Ubóstwo - 49 162 rodzin, 2. Długotrwała lub ciężka choroba - 39 700 rodzin, 3. Bezrobocie - 38 736 rodzin, 4. Niepełnosprawność - 33 191 rodzin. Jedna rodzina może korzystać z pomocy i wsparcia z tytułu kilku ustawowych powodów.

3.1.7. Świadczenia pieniężne, niepieniężne oraz świadczenia rodzinne

W latach 2013-2015 zmniejszył się odsetek świadczeniobiorców świadczeń pieniężnych wśród ogółu osób korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej, z 77% w 2013 roku do 61% w 2015 roku. Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik świadczeniobiorców pieniężnych w powiecie oraz województwie.

Wykres 13. Odsetek świadczeniobiorców pieniężnych w Mieście, powiecie i województwie w latach 2013-2015

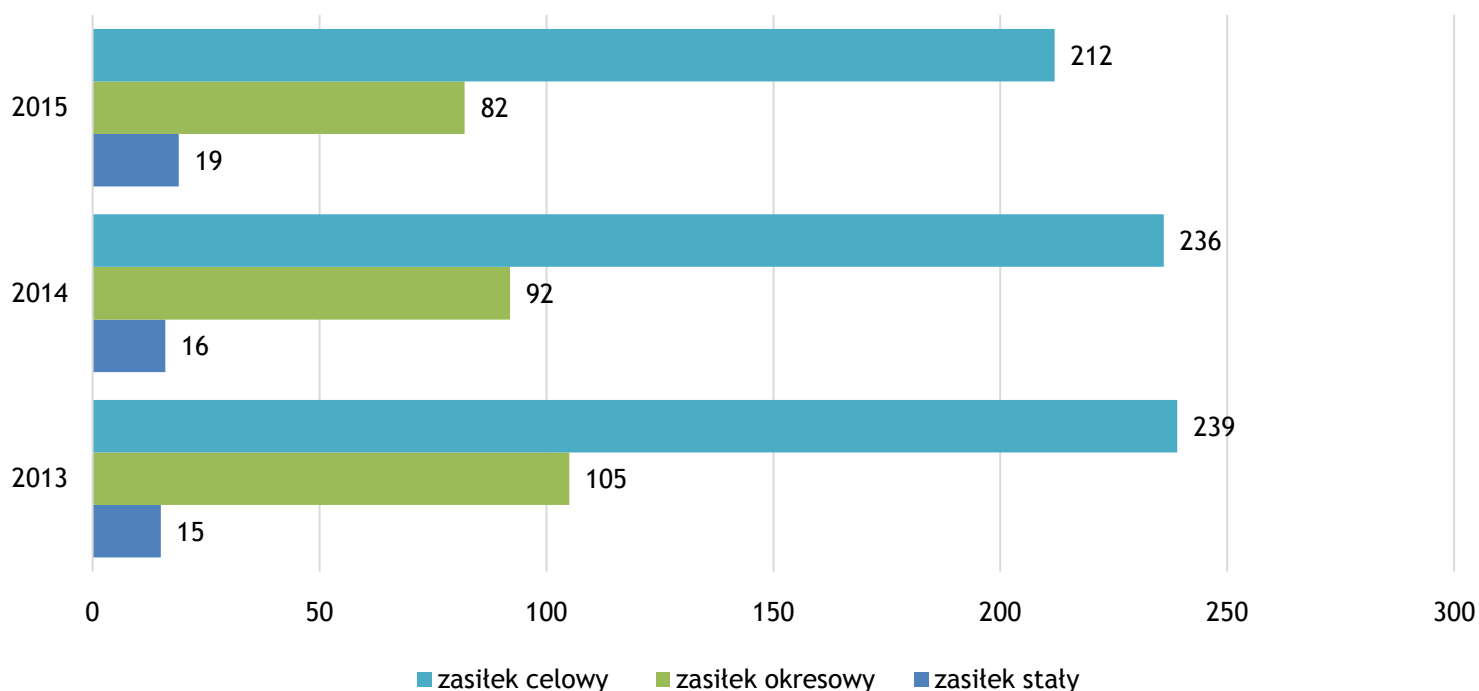
Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2015 rok

3.1.7.1. Zasiłki z systemu pomocy społecznej

Ustawa o pomocy społecznej określa rodzaje zasiłków, kryterium dochodowe, wysokości świadczeń i zasady ich waloryzowania. System zasiłków oparty jest na trzech podstawowych rodzajach zasiłków: **zasiłku stałym, okresowym i celowym**. Zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym jest przyznawanie

i wypłacanie ww. zasiłków, dlatego osoba, która chciałaby skorzystać z pomocy w takiej formie, powinna zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej (OPS) w miejscu zamieszkania. Na dwóch poniższych wykresach przedstawiono liczbę świadczeniobiorców oraz kwoty trzech rodzajów zasiłków w Puszczykowie w latach 2013-2015.

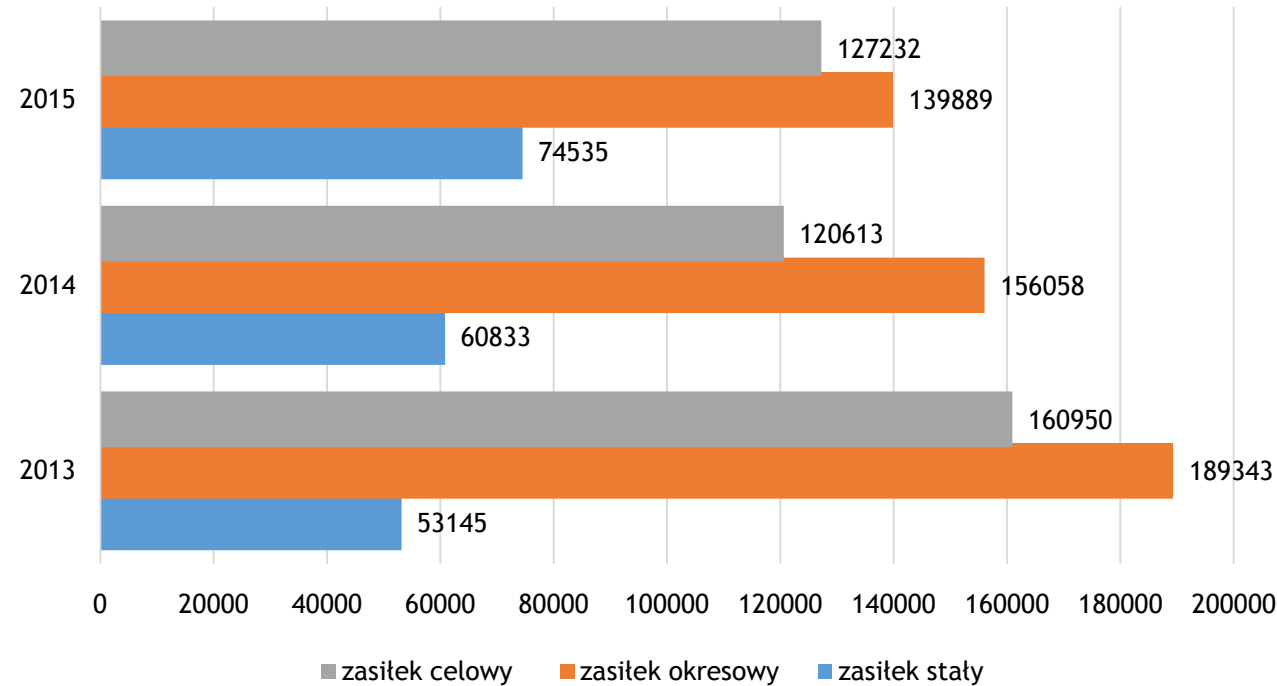
Wykres 14. Liczba osób, które pobierały zasiłki w Puszczykowie w latach 2013-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2015 rok

Wykres 15. Środki finansowe (zł) wydatkowane w postaci zasiłków w Puszczykowie w latach 2013-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2015 rok

Zgodnie z danymi OZPS za 2015 rok zasiłek stały otrzymywało w 2015 r. 19 mieszkańców Puszczykowa na łączną kwotę 74 535 zł rocznie. W latach 2013-2014 wzrosła o 4 osoby liczba świadczeniobiorców tego świadczenia. W latach 2013-2015 większość osób pobierających zasiłek stały prowadziła jednoosobowe gospodarstwo domowe. W 2015 roku średnia miesięczna kwota wypłacanego zasiłku kształtowała się na poziomie 327 zł.

Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia otrzymywało w 2015 r. 53 mieszkańców Puszczykowa, w latach 2013-2015 zmniejszyła się liczba osób otrzymująca ten typ świadczenia o 30 osób. Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby otrzymało 11 osób, ich liczba w latach 2013-2015 również zmalała o 4 osoby. Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności 10 osób i w stosunku do 2013 roku ta grupa beneficjentów powiększyła się o 1 osobę. Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia

uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego otrzymały 2 osoby.

W 2015 r. zasiłek celowy przyznano 214 mieszkańcom Puszczykowa, 56% z nich skorzystała z zasiłku celowego przyznanego w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w kwocie 20 660 zł, co stanowiło 16% wydatkowanych środków na ten rodzaj świadczenia.

3.1.7.2. Świadczenia rodzinne

Zgodnie z danymi OZPS za 2015 rok świadczenia rodzinne przyznano w 2015 r. łącznie 459 rodzinom mieszkającym w Puszczykowie. Łączna roczna kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami wyniosła 555 237 zł.

Jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka w wysokości 1000 zł (tzw. becikowe) przyznano w 2015 r. 70 rodzinom.

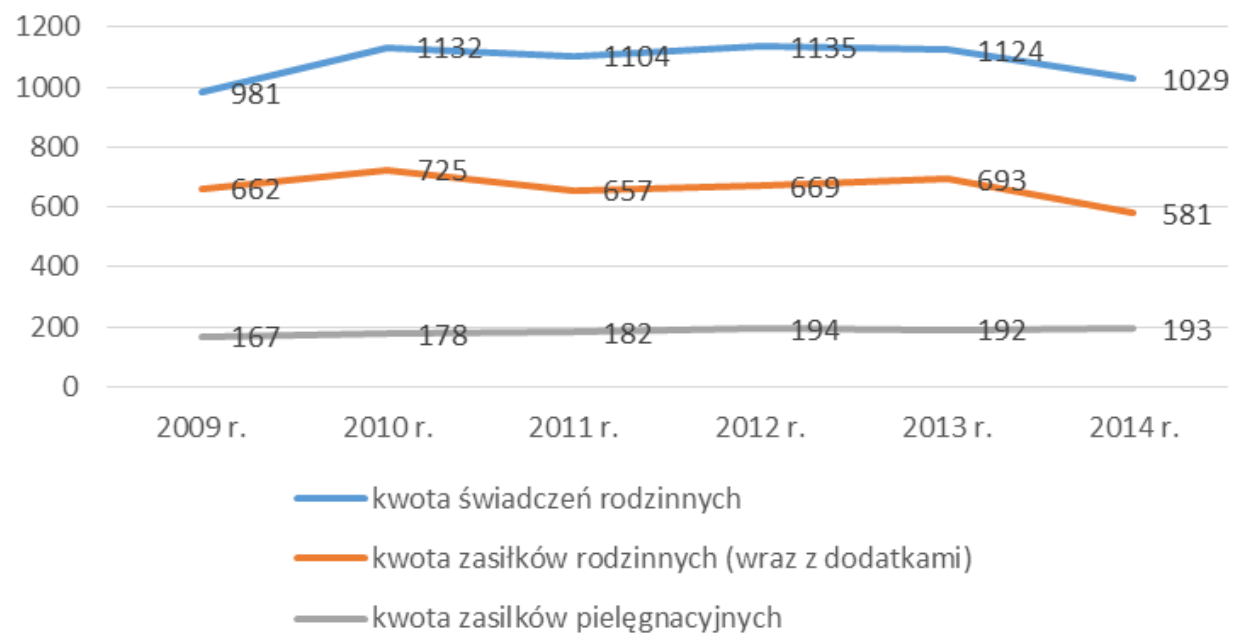
W 2015 roku wypłacono 233 świadczeń pielęgnacyjnych, a kwota wydatkowana na ten typ świadczeń w 2015 roku wyniosła 279 000 zł. W latach 2013-2015 odnotowano spadek liczby wypłacanych świadczeń o 64 świadczenia. W 2015 roku wypłacono 1283 świadczenia zasiłku pielęgnacyjnego. 37% świadczeń pielęgnacyjnych zostało wypłaconych dla niepełnosprawnego dziecka, 4,2% świadczeń wypłacono osobom, które ukończyły 75 rok życia, natomiast 34% świadczeń otrzymały osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Z danych Banku Danych Lokalnych GUS²⁶, wynika że łączna kwota świadczeń rodzinnych wypłacanych mieszkańcom Puszczykowa w 2014 r. wyniosła 1 mln 29 tys. zł i była najniższa od 2009 r.

²⁶ W bazie BDL najbardziej aktualne dane pochodzą z 2014 roku.

Wykres 16. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłacane mieszkańcom Puszczykowa w latach 2009 - 2014 (tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2009 - 2014 spadła także łączna kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami wypłacana mieszkańcom Puszczkowa (z 662 tys. zł w 2009 r. do 581 tys. zł w 2014 r.). Nieznacznie wzrosła za to kwota zasiłków pielęgnacyjnych (z 167 tys. zł w 2009 r. do 193 tys. zł w 2014 r.).

W latach 2013-2015 wzrosła liczba osób, którym przyznano dodatek mieszkaniowy, średnio w analizowanych latach z tej pomocy skorzystało 65 osób, na wsparcie których wydatkowano łącznie 537 847 zł. Od 2014 roku funkcjonuje nowa forma pomocy - dodatek energetyczny, ta forma wsparcia adresowana jest dla najuboższych najemców, pobierających już dodatek mieszkaniowy, którzy mają problem z uiszczaniem opłat za energię. Mieszkańcy Puszczkowa w latach 2014-2015 nie korzystali z tego typu wsparcia.

Zgodnie z danymi PCPR w Poznaniu zarówno w latach 2014-2015 dwie osoby z niepełnosprawnością otrzymały pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się. Dofinansowanie na turnusy rehabilitacyjne otrzymało w 2014 r. 10 osób, natomiast w 2015 r. 3 osoby z niepełnosprawnością. Dofinansowanie na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w 2014 r. otrzymało 26 osób, natomiast w 2015 r. 33 osoby.

3.1.7.3. Świadczenia niepieniężne

Odwołując się do danych z OZPS za 2015 r. świadczenie niepieniężne w postaci posiłku otrzymywało 127 mieszkańców

Puszczkowa. Wartość tych świadczeń wynosiła 120 306 zł, **57% osób otrzymujących posiłek to dzieci - 72 osoby**. W latach 2013-2015 średnio 276 osób było beneficjentami Rządowego Programu Ośtonowego „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”. W 2015 roku **5 mieszkańców Puszczkowa otrzymało wsparcie w postaci schronienia**, a wartość tych świadczeń wyniosła 7922 zł.

Miasto Puszczkowo opłacało w 2015 r. pobyt w domu pomocy społecznej 20 osobom, w ostatnich latach zauważalny jest wzrost zapotrzebowania na tego typu wsparcie, w 2013 r. korzystało z niego 17 osób. Wartość tych świadczeń wyniosła w 2015 roku 503 973 zł. (ponad 25 000 zł na osobę w skali roku), co stanowiło najistotniejszy wydatek w zakresie świadczeń niepieniężnych udzielanych przez gminę.

Autorki wojewódzkiego raportu OZPS również zwracają uwagę na kwestię zapewnienia całodobowej opieki w DPS i związanych z tym opłat. W skali województwa **odpłatność ponoszona przez gminy za pobyt mieszkańców w DPS szybko wzrasta** (o 19% więcej w latach 2013-2015), co bardzo obciąża budżety samorządów. Opłacenie pobytu mieszkańca w DPS jest dla samorządów gminnych zdecydowanie droższą formą wsparcia niż realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Dla porównania, w 2015 roku usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania objęto dwa i pół razy więcej osób (usługi opiekuńcze: 9 554 os., pobyt w DPS: 3 775 os.), przy czym koszt usług opiekuńczych był o 41% niższy niż w przypadku odpłatności za pobyt w DPS. Biorąc pod uwagę rosnące wydatki gmin związane z finansowaniem usług

opiekuńczych nad osobami, które wymagają opieki, a nie mają możliwości sfinansować jej samodzielnie, konieczne będzie (w niedalekiej przyszłości) przyjęcie rozwiązań systemowych w celu zabezpieczenia obywateli przed ryzykiem niesamodzielności lub/i konieczna będzie zmiana systemu finansowania usług opiekuńczych świadczonych w ramach systemu pomocy społecznej. Jak dowiadujemy się z raportu wojewódzkiego większość pracowników socjalnych rekomendowała wdrażanie i upowszechnianie innych form wsparcia poza ofertą domów pomocy społecznej. Istotna jest zatem dywersyfikacja form wsparcia instytucjonalnego oferowanego osobom starszym tak, aby w najlepszy sposób odpowiadały na ich zróżnicowane potrzeby. Zaleca się zatem utworzenie większej liczby ośrodków wsparcia dziennego i mieszkań chronionych, dla osób, które są na tyle samodzielne, aby funkcjonować przy umiarkowanym wsparciu i nie są obłożnie chore. Plusem powyższych rozwiązań są ich koszty relatywnie niższe niż opieka w domach pomocy społecznej. Po drugie, osoba starsza pozostaje w swoim naturalnym środowisku społecznym, co gwarantuje poczucie ontologicznego bezpieczeństwa²⁷.

3.1.8. Usługi pomocy społecznej

Zgodnie z danymi MOPS w Puszczykowie w 2015 r. **usługi opiekuńcze finansowane ze środków JST świadczone na rzecz 20 mieszkańców**, w latach 2013-2015 nie świadczone specjalistycznych usług opiekuńczych, ani specjalistycznych usług

opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. **W latach 2013-2015 większość osób korzystających z usług opiekuńczych była w wieku poprodukcyjnym.** W 2013 roku 18 osób na 21 korzystających, w 2014 roku 17 na 19 osób, a w 2015 roku 17 na 20 osób korzystających.

Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne) w 2015 roku świadczone na rzecz 96 rodzin, natomiast pracą socjalną objęto 158 rodzin. Od 1 stycznia 2016 roku w Puszczykowie można skorzystać z bezpłatnych porad prawnych. Jest to rezultat wejścia w życie ustawy przygotowanej w Ministerstwie Sprawiedliwości zakładającej stworzenie ogólnopolskiego systemu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, finansowanej z budżetu Państwa²⁸. Bezpłatną pomoc prawną mogą otrzymać:

- ÷ osoby, które nie ukończyły 26. roku życia,
- ÷ osoby fizyczne, którym w okresie roku poprzedzającego zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej,
- ÷ osoby, które ukończyły 65. lat,
- ÷ osoby posiadające ważną Kartę Dużej Rodziny,
- ÷ kombatancki,
- ÷ weterani,
- ÷ zagrożeni lub poszkodowani katastrofą naturalną, klęską żywiołową lub awarią techniczną.

²⁷ „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Wielkopolskiego za rok 2015”, ROPS w Poznaniu, s. 151

²⁸ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej, Dz.U. 2015 poz. 1255

W 2015 roku **kontrakt socjalny zawarto z 10 osobami**, jednakże żaden z nich (w przeciwieństwie do lat poprzednich) nie był realizowany w Klubie Integracji Społecznej. KIS w Puszczykowie prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi przestał aktywnie funkcjonować po zakończeniu jego finansowania ze środków unijnych. **Z roku na rok maleje liczba podpisywanych kontraktów socjalnych**, główny wpływ na ten malejący trend ma zakończenie projektu systemowego z zakresu aktywizacji zawodowej, realizowanego przez MOPS w Puszczykowie.

W Puszczykowie wskaźnik objęcia kontraktem socjalnym świadczeniobiorców w 2015 roku kształtował się na poziomie 2,7%, w skali województwa wskaźnik ten wyniósł zaledwie 2%. Autorki wojewódzkiego raportu OZPS wskazują, iż powodem tego z jednej strony jest dobrowolność stosowania narzędzia, z drugiej biurokratyzowanie pracy pracowników socjalnych i ograniczenie się do wypłaty świadczeń z pomocy społecznej. W związku z tym, praca z klientem najczęściej prowadzona jest w oparciu o plan pomocy. W celu wzmocnienia pozycji pracy socjalnej i umożliwienia stosowania kontraktu socjalnego zaleca się rozdzielenie prowadzenia pracy socjalnej od prowadzenia postępowania administracyjnego dotyczącego świadczeń z pomocy społecznej²⁹.

Zgodnie z danymi pozyskanymi z PCPR w Poznaniu żaden z mieszkańców Puszczykowa nie korzystał z programu oddziaływań

korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W Puszczykowie w latach 2013-2015 rodziny borykające się z trudnościami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych były wspierane przez 2 asystentów rodziny. W analizowanych latach usługą asystencką wspierano średnio 15 rodzin. Pracą asystenta corocznie objętych było 38% korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W powiecie poznańskim w 2015 roku wsparciem asystenta objętych było prawie 19% takich rodzin, a w województwie 21,4%.

W Puszczykowie w 2015 roku funkcjonowało 6 spokrewnionych rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 7 dzieci oraz 3 zawodowe rodziny zastępcze, w których umieszczonych było 6 dzieci. W latach 2014-2015 żaden z pełnoletnich mieszkańców Puszczykowa nie opuścił rodziny zastępczej.

3.1.9. Wydatki gminy na pomoc społeczną

W latach 2012-2015 wydatki na pomoc społeczną Miasta Puszczykowa stanowiły od 10% do 12% w zależności od roku, w powiecie wartość tego odsetka wynosiła ok. 8,6%. W 2015 roku w obszarze pomocy społecznej Miasto Puszczykowo wydatkowało 3 794 549 zł, w latach 2012-2015 zauważalny jest 16% wzrost tych wydatków, jest to spowodowane m.in.: podwyższeniem kwot zasiłków, wzrostem liczby klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń pieniężnych oraz świadczeń niepieniężnych m.in. z całodobowego wsparcia w DPS.

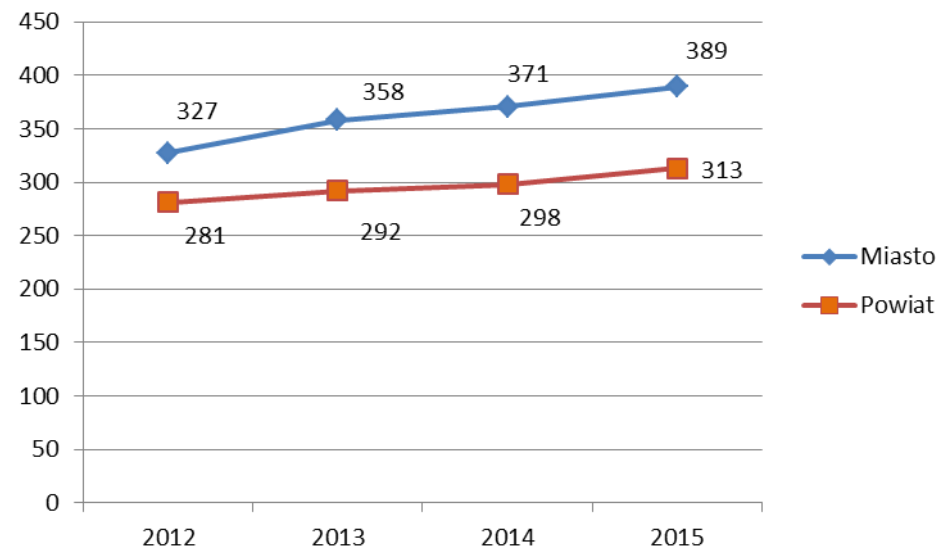
²⁹ Ibidem, s. 147

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2012-2015 w przeliczeniu na 1 mieszkańca Puszczykowa wynosiły średnio 361 zł w skali roku, natomiast w powiecie 296 zł. Na poniższym wykresie

zaprezentowano na pomoc społeczna w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2012-2015.

Wykres 17. Roczne wydatki (zł) w obszarze pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca Puszczykowa i powiatu poznańskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS - BDL.

Zarówno w Mieście jak i w powiecie wydatki na pomoc społeczną wzrastają i w związku z tym koniecznym jest zabezpieczenie środków finansowych na ten cel w budżecie Miasta.

Należy zwrócić uwagę na wzrastające wydatki związane z pieczęcią zastępczą. Na przestrzeni trzech ostatnich lat środki finansowe wykazane przez Miasto zwiększyły się o 24 064 zł. **Wzrastają wydatki związane z zapewnieniem wsparcia w domach pomocy społecznej** w ciągu trzech lat o 91 266 zł. **Wzrost wydatków zauważalny jest również w obszarze świadczenia usług opiekuńczych.** W ostatnich latach wzrost wydatkowanej kwoty z 44 520 w 2013 do 69 706 zł w 2015 roku.

3.2. Badania ankietowe mieszkańców Puszczykowa

W ramach prac diagnostycznych nad *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puszczykowo 2016-2020* przeprowadzono badania terenowe metodą ankietową wśród mieszkańców miasta. Badanie zostało przeprowadzone na przełomie lutego i marca 2016 r. Informacja o badaniu znalazła się w numerze „Echa Puszczykowa” - bezpłatnej gazecie lokalnej dostarczanej do każdego gospodarstwa domowego w mieście. Mieszkańcy mogli wypełnić ankietę w wersji papierowej i dostarczyć ją do MOPS w Puszczykowie lub też wypełnić ankietę w wersji on-line (link do ankiety w wersji on-line dostępny był na stronie internetowej Miasta).

Ankietę wypełniło 58 osób - przedstawicieli gospodarstw domowych z Puszczykowa. Struktura społeczno-demograficzna próby badawczej przedstawia się następująco. 55% osób wypełniających ankietę to kobiety, natomiast 45% to mężczyźni.

Jeżeli chodzi o status zawodowy badanych to były to głównie osoby pracujące (58,6%). Oprócz tego ankietę wypełniali uczniowie i studenci (13,8%), osoby bierne zawodowo (13,8%), emeryci i renciści (10,3%) oraz osoby bezrobotne (3,4%). Biorąc pod uwagę strukturę wieku dominowały osoby młode, w grupach wiekowych 18-29 lat (41,4%) oraz 30-39 lat (24,1%). Ponadto, ankiety wypełniły osoby w wieku 40-49 lat (13,8%), 50-59 lat (10,3%), 70-79 lat (3,4%) oraz 80 lat i więcej (6,9%). W badaniach reprezentowane były wszystkie części Puszczykowa: Stare Puszczykowo (17,2%), Nowe Puszczykowo (34,5%), Puszczykówko (34,5%) oraz Niwki (13,8%).

Warto na wstępie podkreślić, iż wyników zrealizowanych badań nie można uogólniać na populację dorosłych mieszkańców miasta, z uwagi na małą liczebność próby oraz jej niereprezentatywność, jeśli chodzi o podstawowe cechy społeczno-demograficzne, np. nad reprezentacja osób młodych. Jednak z uwagi na istotność podejmowanych tematów oraz zaangażowanie sporej grupy mieszkańców badania potraktowano, jako formę sondażu dającego ogólny obraz kondycji i potrzeb gospodarstw domowych Puszczykowa.

3.2.1. Ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych

Celem uchwycenia sytuacji materialnej gospodarstw domowych przedstawiono mieszkańcom Puszczykowa kafeterię odpowiedzi opisujących sposób zarządzania budżetem z prośbą o wybranie tej, która najlepiej odnosi się do ich sytuacji życiowej. Najwięcej wskazań (41,4%) otrzymała odpowiedź „Żyjemy oszczędnie i dzięki

temu starcza na wszystko”. Prawie jedna czwarta respondentów (24,1%) wskazała odpowiedź „Starcza na wszystko i jeszcze oszczędzamy na przyszłość”, co jest wskaźnikiem relatywnej zamożności. Z przeprowadzonych badań wynika, że bardzo rzadko mieszkańcy żyją na granicy minimum socjalnego - zaledwie 3,4%

badanych deklaruje, że starcza im pieniędzy na najtańsze jedzenie i opłatę za mieszkanie, ten sam odsetek (3,4%) deklaruje, że nie jest w stanie opłacić mieszkania. Dokładny rozkład odpowiedzi przedstawiony jest w poniższej tabeli.

Tabela 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie ankietowe „Które z następujących określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania dochodem w Państwa gospodarstwie domowym?”

Żyjemy oszczędnie i dzięki temu starcza na wszystko	41,4%
Starcza na wszystko i jeszcze oszczędzamy na przyszłość	24,1%
Starcza na wszystko bez specjalnych wyrzeczeń, lecz nie oszczędzamy na przyszłość	13,8%
Żyjemy bardzo oszczędnie, aby odłożyć na poważniejsze zakupy	13,8%
Pieniądzy starcza na najtańsze jedzenie, ubranie i opłatę za mieszkanie oraz (jeśli gospodarstwo domowe jest zadłużone) - na spłatę kredytu	3,4%
Pieniądzy starcza tylko na najtańsze jedzenie i ubranie, ale nie starcza na opłatę za mieszkanie	3,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego gospodarstw domowych z Puszczykowa, N=58.

3.2.2. Najważniejsze problemy społeczne miasta w opinii jego mieszkańców

Podstawowe problemy społeczne zostały zdiagnozowane w oparciu o statystyki publiczne - głównie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Istotne jest jednak nakreślenie mapy ryzyk socjalnych w oparciu o opinię mieszkańców miasta. W dużej mierze katalog problemów wyróżnionych przez obywateli jest

zbieżny z danymi instytucji pomocy społecznej. Otwiera je problem starzenia się społeczeństwa, na kolejnych miejscach znalazło się bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, uzależnienia oraz problem niepełnosprawności. Pozostałe problemy społeczne są uznawane przez mieszkańców za znacznie mniej istotne, co przedstawia niżej przedstawiona tabela.

Tabela 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie ankietowe „Jakie są Pani/Pana zdaniem najważniejsze problemy społeczne w Puszczykowie?”

starzenie się społeczeństwa	40,9%
bezrobocie i bierność zawodowa	18,2%
trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	15,9%
uzależnienia	11,4%
niepełnosprawność	4,5%
ubóstwo	2,3%
przemoc	2,3%
bezdомność i wykluczenie mieszkaniowe	0,0%
inne problemy społeczne	4,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego gospodarstw domowych z Puszczykow, N=58.

3.2.3. Popyt na usługi społeczne

W trakcie badań respondenci zostali poproszeni o wskazanie usług społecznych, które - w ich opinii - są najbardziej deficytowe w Puszczykowie. Badanym przedstawiono kafeterię odpowiedzi z listą dziesięciu usług społecznych, z których mogli zaznaczyć maksymalnie dwie najbardziej brakujące. Wyniki badań ukazują szerokie spektrum potrzeb w zakresie realizacji usług. Najwięcej (19,6%) wskazań dotyczy „usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3 (w tym żłobki)”. Warto jednak zaznaczyć nad reprezentację osób

młodych w badaniu, których problem ten może dotyczyć bezpośrednio w momencie realizacji badania lub też w niedalekiej przyszłości. Wśród trzech najczęściej wymienianych znalazły się również: aktywizacja społeczno-zawodowa dla osób w trudnej sytuacji na rynku pracy (15,2%) oraz usługi socjalne dla osób starszych (10,9%). Pełen katalog usług deficytowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie ankietowe „Jakiego typu usług społecznych, a więc takich, które powinny być świadczone przez Miasto i/lub inne instytucje (np. organizacje pozarządowe) Pani/Pana zdaniem brakuje najbardziej w Puszczykowie?”

usługi opiekuńcze dla dzieci do lat 3 (w tym żłobki)	19,6%
usługi wsparcia dla osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	15,2%
usługi opiekuńcze i aktywizacyjne dla osób starszych	10,9%
usługi opiekuńcze i aktywizacyjne dla osób z niepełnosprawnością	8,7%
mieszkania socjalne dla osób potrzebujących	8,7%
usługi wsparcia rodziny	8,7%
pomoc żywnościowa i rzeczowa dla osób potrzebujących	6,5%
usługi w postaci porad prawnych i obywatelskich	6,5%
usługi przeciwdziałania uzależnieniom	4,3%
usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego gospodarstw domowych z Puszczykowa, N=58.

W próbie badawczej znalazł się niewielki odsetek osób deklarujących korzystanie z usług społecznych oferowanych przez gminę, stąd też analizie nie poddano odpowiedzi dotyczących barier w dostępie do usług, jak i nie przedstawiono wyników oceny usług.

3.3. Analiza SWOT

Przed przystąpieniem do opracowania katalogu celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym, należy dokonać analizy zasobów gminy w kontekście szans rozwojowych, zagrożeń, ale

także czynników, które decydują o jej potencjale, lub też hamują jej wzrost. Skutecznym narzędziem analizy strategicznej jest analiza SWOT.

Nazwa pochodzi od akronimu angielskich słów strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse w otoczeniu), threats (zagrożenia w otoczeniu). Kompleksowe badania otoczenia danej organizacji, w tym przypadku gminy i jej wewnętrznego potencjału, pozwala na określenie priorytetów rozwojowych. Pomocna będzie w tym kontekście przeprowadzona diagnoza społeczno - demograficzna gminy.

MOCNE STRONY

- ▶ Wzrastająca liczba mieszkańców spowodowana pozytywnym bilansem migracji (więcej ludzi wprowadza się do Puszczykowa niż wyprowadza).
- ▶ Dynamiczny rozwój gospodarczy gminy oraz powiatu poznańskiego - pozytywne konsekwencje dla rynku pracy daje bliskość przestrzenna prężnie rozwijającego się ośrodka miejskiego.
- ▶ Wykwalifikowana kadra instytucji pomocy społecznej przygotowana do kompleksowego wsparcia osób doświadczających różnych problemów społecznych.
- ▶ Niewielka liczba bezrobotnych.
- ▶ Raczej dobra sytuacja materialna większości gospodarstw domowych z Puszczykowa.
- ▶ Mała liczba osób bezdomnych.
- ▶ Duża liczba przedszkoli.
- ▶ Funkcjonowanie na terenie miasta środowiskowego domu samopomocy.
- ▶ Dobrze rozwinięta sieć świetlic dla dzieci i młodzieży (przyszkolnych i pozaszkolnych), bogata oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach.
- ▶ Aktywność Straży Miejskiej w zakresie ochrony bezdomnych.
- ▶ Bogata oferta działań aktywizacyjnych dla osób starszych.
- ▶ Wystarczająca podaż pomocy żywnościowej w stosunku do potrzeb.
- ▶ Bardzo wysoka podaż usług w zakresie poradnictwa prawnego i obywatelskiego.

SŁABE STRONY

- ▶ Ujemny przyrost naturalny (więcej mieszkańców umiera niż się rodzi).
- ▶ Niekorzystna struktura demograficzna (duża liczba osób w wieku poprodukcyjnym).
- ▶ Brak mieszkań socjalnych i niewystarczająca w stosunku do potrzeb pula mieszkań komunalnych.
- ▶ Duża liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej.
- ▶ Brak podmiotów ekonomii społecznej, które mogłyby odgrywać kluczową rolę w rehabilitacji społeczno -zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- ▶ Niewystarczająca podaż usług opiekuńczych dla osób starszych świadczonych w miejscu zamieszkania.
- ▶ Utrudniony dostęp do psychiatrów dla osób chorych psychicznie.
- ▶ Mała podaż usług asystentów rodziny.

SZANSE

- ▶ Możliwość aplikowania o środki unijne i inne środki zewnętrzne w okresie obowiązywania strategii (do 2020 r.) w zakresie inwestycji w usługi społeczne.
- ▶ Dobra sytuacja na lokalnym rynku pracy.
- ▶ Powstający w momencie sporządzania diagnozy żłobek niepubliczny (potencjalna możliwość dotowania przez Miasto puli miejsc w żłobku dla mieszkańców bez konieczności dokonywania inwestycji w infrastrukturę).
- ▶ Możliwość uzyskania pomocy ze strony Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w zakresie zakładania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych.
- ▶ Duża liczba organizacji pozarządowych, co jest szansą w kontekście międzysektorowej współpracy.
- ▶ Możliwość poprawy sytuacji materialnej rodzin wielodzietnych dzięki programowi rządowemu 500 plus.

ZAGROŻENIA

- ▶ Starzejące się społeczeństwo, wzrastająca liczba osób starszych, w wieku poprodukcyjnym.
- ▶ Wysokie ceny działek budowlanych w Puszczykowie i znacząco ograniczone możliwości budownictwa wielorodzinnego, co utrudnia osiedlanie się osób młodych o niskim lub średnim statusie materialnym.
- ▶ Ograniczenia prawne utrudniające prowadzenie efektywnej polityki mieszkaniowej miasta.
- ▶ Ograniczenia prawne utrudniające Miastu skuteczną egzekucję kosztów poniesionych za pobyt niesamodzielnej osoby starszej od rodziny tej osoby, nawet w sytuacji, gdy jest to rodzina zamożna.
- ▶ Zagrożenie dezaktywacji zawodowej rodzin wielodzietnych, w tym w szczególności kobiet po otrzymaniu przez te rodziny wsparcia finansowego w ramach programu rządowego 500 plus.
- ▶ Brak narzędzi systemowej współpracy między Ośrodkiem Pomocy Społecznej a Powiatowym Urzędami Pracy, szczególnie dedykowanych osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalnej

4. Prognozowanie: misja i cele strategii oraz identyfikacja obszarów strategicznych

4.1. Misja

Zapewnienie mieszkańcom równego i powszechnego dostępu do systemu usług pozwalających przeciwdziałać występowaniu problemów społecznych

4.2. Wizja

Do 2020 roku osiągnięcie znacznego postępu w obszarze:

- I. Zapewnienia równych szans i możliwości uczestnictwa w życiu społecznym oraz zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Niezależnie od miejsca pobytu, sytuacji materialnej, płci, wykształcenia, wieku, stanu zdrowia, stanu cywilnego, pochodzenia, majątku, wyznawanej religii lub uznawanego systemu wartości.
- II. Kształtowania systemu usług społecznych będących odpowiedzią na potrzeby mieszkańców. Zaangażowania w procesy decyzyjne i planistyczne szerokiego grona interesariuszy (publicznych, społecznych i prywatnych) oraz dążenie do konsensusu społecznego w ramach wypracowanych rozwiązań.

4.3. Identyfikacja celów strategicznych

Kolejnym etapem w tworzeniu Strategii jest wyróżnienie głównych obszarów strategicznych, które będą podstawą do opracowania celów szczegółowych oraz programów działań.

4.3.1. Cel strategiczny 1

Poprawa jakości życia oraz poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób starszych

Przeprowadzona diagnoza na potrzeby Strategii, jak również wiele innych opracowań akademickich oraz eksperckich, wskazuje na osoby starsze, jako głównych podmiot oddziaływań instytucji realizujących polityki społeczne na różnych szczeblach samorządu terytorialnego. Dynamika zmian demograficznych przedstawiona w diagnozie w oparciu o statystyki GUS wskazuje, że również Puszczykowo należy do miast doświadczających procesów starzenia. Stawia to przed polityką lokalną nowe wyzwania związane z: a) gwarancją wysokich jakościowo usług socjalnych (zaspokajających potrzeby opiekuńcze i pielęgnacyjne) dla najstarszego pokolenia, b) tworzeniem szerokiego wachlarza powszechnie dostępnych środowiskowych form wsparcia. W kontekście działań pomocowych dedykowanych osobom starszym istotne jest również planowanie wsparcia, które pozwoli uruchomić na nowo kapitał społecznej aktywności i obywatelskiego zaangażowania będący cechą charakterystyczną wielu przedstawicieli starszego pokolenia.

Podkreślić należy zatem, że to nie osoby starsze stanowią problem, lecz z szeroko rozumianym obszarem starości związane są problemy wynikające z pogarszającą się kondycją fizyczną,

psychicznej, poczucia osamotnienia, braku wsparcia ze strony najbliższych etc. Proponowane cele szczegółowe i ich przedłużenia w postaci planowanych działań operacyjnych przyjmują właśnie taką perspektywę postrzegania problemu starości.

4.3.2. Cel strategiczny 2

Tworzenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem oraz poprawa warunków funkcjonowania rodzin zagrożonych ryzykami socjalnymi.

Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem staje się jednym z podstawowych zadań samorządów wszystkich szczebli, w tym również samorządu gminnego. Dzieci i młodzież, przed osiągnięciem progu dorosłości, mają znacząco ograniczone możliwości samodzielnego zaspokojenia swoich potrzeb rozwojowych. Nakłada to szczególną odpowiedzialność na ich bezpośrednich opiekunów, bliższe i dalsze otoczenie (rodzinę i społeczność lokalną) ale także na podmioty publiczne świadczące lub finansujące usługi publiczne. W zakresie realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej do zadań gminy należy wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Z uwagi na kompetencje gminy w zakresie wsparcia rodziny oraz rudymencarność zadań rodziny głównie w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczej wyodrębnienie osobnego obszaru strategicznego w tym właśnie obszarze wydaje się zabiegiem koniecznym.

4.3.3. Cel strategiczny 3

Rozwój aktywności społecznej i ekonomicznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wykluczenie jest stanem niemożność korzystania przez jednostki i grupy z dóbr uznanych w danych warunkach kulturowo-społecznych za istotne dla rozwoju społecznego. Zasięg wykluczenia i jego głębokość nie jest obojętny dla kształtu życia publicznego w jakimkolwiek społeczeństwie, czy społeczności. Problem wykluczenia odnosi się również do kwestii moralnych, ponieważ ich istnienie jest trudne do pogodzenia z poczuciem jakkolwiek definiowanej sprawiedliwości. Ośrodki pomocy społecznej odpowiedzialne na poziomie lokalnym za wsparcie osób doświadczających problemów oraz kryzysów, dysponują szerokim katalogiem metod i narzędzi od finansowych po aktywizujące, które mają pomóc wyjść z trudnej sytuacji socjalnej, bądź w najmniejszym razie złagodzić skutki doświadczanych problemów, tak aby nie stanowiły one determinanty wykluczenia.

4.3.4. Cel strategiczny 4

Prowadzenie działań profilaktycznych przeciwdziałających ryzykom uzależnień

Profilaktyka społeczna służy przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom i tendencjom, których skutkiem może być pojawienie się określonego problemu społecznego. W przypadku profilaktyki uzależnień kluczowym wyzwaniem jest wczesne sygnalizowanie zagrożeń związanych ze spożywaniem alkoholu i środków odurzających w celu zmniejszenia ryzyka ich używania, szczególnie wśród najmłodszych kategorii mieszkańców.

Profilaktyka to również minimalizowanie potencjalnych szkód związanych z uzależnieniami zarówno w wymiarze społecznym, psychologicznym, jak i zdrowotnym. Te dwa obszary zadań: podnoszenie świadomości oraz wsparcie działań naprawczych-terapeutycznych to podstawowe zadania stojące przed samorządową polityką społeczną.

5. Cele szczegółowe i planowane rezultaty działań

W tej części strategii przedstawione zostaną cele szczegółowe, które są efektem operacjonalizacji celów strategicznych. Każdy z celów szczegółowych ma prowadzić do określonych rezultatów, które są realne do osiągnięcia w wyznaczonym w Strategii horyzoncie czasowym. Wskaźniki rezultatu są natomiast efektem podejmowanych działań.

Cel strategiczny 1

Poprawa jakości życia oraz poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób starszych.

÷ Cel szczegółowy 1.1.

Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez zwiększenie ich aktywności społecznej.

Rezultat:

- wzrost liczby osób starszych zaangażowanych

w działania społeczne, wolontariat oraz usługi samopomocy.

Wskaźniki rezultatu:

- większa liczba instytucji i/lub zakresu oferowanych przez nie usług w ramach środowiskowych form wsparcia, np: Dzienny Dom Pomocy, Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- większa liczba inicjatyw organizacji pozarządowych aktywizujących osoby starsze,
- zmiana postrzegania osób starszych przez inne kategorie obywateli, szczególnie osoby młode w ramach inicjatyw międzypokoleniowych.

÷ Cel szczegółowy 1.2.

Tworzenie środowiska przyjaznego osobom starszym

Rezultat:

- Ograniczenie zagrożeń związanych z łamaniem praw konsumenckich, oszustwami wobec osób starszych oraz tworzenie przestrzeni publicznej przyjaznej seniorom

Wskaźniki rezultatu:

- Podniesienie świadomości osoby starszej i jej otoczenia dotyczącej praw konsumenckich seniorów oraz możliwych zagrożeń oszustwem
- Likwidacja barier architektonicznych utrudniających codzienne funkcjonowanie osób starszych w przestrzeni publicznej

÷ **Cel szczegółowy 1.3.**

Poprawa poziomu zaspokojenia potrzeb opiekuńczych i pielęgnacyjnych osób starszych.

Rezultat:

- rodziny i sieci wsparcia społecznego (instytucje pomocy społecznej, sąsiedzi, trzeci sektor, przyjaciele i znajomi) pełnią wysokiej jakości funkcję wspierającą, pielęgnacyjną i opiekuńczą wobec osób starszych.

Wskaźniki rezultatu:

- większy zakres usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych,
- zmniejszony odsetek osób starszych pozbawionych jakichkolwiek form wsparcia,
- zwiększenie liczby seniorów korzystających z aktywnych form wypoczynku i profilaktyki zdrowotnej.

Cel strategiczny 2

Tworzenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem oraz poprawa warunków funkcjonowania rodzin zagrożonych ryzykami socjalnymi.

÷ **Cel szczegółowy 2.1.**

Poprawa jakości funkcjonowania rodzin w zakresie prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Rezultat:

- zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wycho-

wawczych wśród rodzin zagrożonych ryzykami socjalnymi,

Wskaźniki rezultatu:

- zmniejszenie odsetka rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
- zwiększenie liczby asystentów rodziny wspierających pełnienie ról opiekuńczo-wychowawczych.

÷ **Cel szczegółowy 2.2.**

Rozwój form opieki nad dziećmi celem godzenia przez opiekunów ról rodzinno-opiekuńczych z zawodowymi.

Rezultat:

- wzrost liczby instytucji publicznych i niepublicznych sprawujących opiekę nad dzieckiem do lat trzech: żłobek, kluby dziecięcy, dzienny opiekun, niania,
- zwiększenie liczby miejsc w przedszkolach publicznych i niepublicznych.

Wskaźniki rezultatu:

- zmniejszenie liczby rodziców rezygnujących lub ograniczających aktywność zawodową lub społeczną z uwagi na podejmowanie funkcji rodzicielskiej.

÷ **Cel szczegółowy 2.3.**

Stworzenie warunków dla rozwoju dzieci i młodzieży, w szczególności z rodzin dysfunkcyjnych.

Rezultat:

- powszechny dostęp do bogatej i wysokiej jakości oferty zajęć ukierunkowanych na wsparcie rozwojowe dzieci.

Wskaźniki rezultatu:

- zwiększenie liczby dzieci i młodzieży mających wsparcie dzięki uczestnictwu w indywidualnej i grupowej terapii i socjoterapii,
- zwiększenie liczby dzieci rozwijających pasje i zainteresowania, np. poprzez uczestnictwo w klubach, grupach zainteresowań, klubach sportowych, itp.

Cel strategiczny 3

Rozwój aktywności społecznej i ekonomicznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

÷ **Cel szczegółowy 3.1.**

Wzrost motywacji osób pozostających długotrwale bez pracy do zmiany swojej sytuacji i przyjęcia postawy aktywnej w pokonywaniu trudności życiowych.

Rezultat:

- Osoby długotrwale pozostające bez pracy podejmują działania zmierzające do zmiany ich sytuacji życiowej.

Wskaźniki rezultatu:

- zwiększenie wśród nieaktywnych zawodowo klientów pomocy społecznej oraz wśród osób

z niepełnosprawnościami odsetka osób deklarujących posiadanie aspiracji związanych z zatrudnieniem i skonkretyzowanych planów życiowych,

- zwiększenie wśród klientów pomocy społecznej oraz osób z niepełnosprawnościami liczby osób podejmujących aktywne działania w celu znalezienia pracy,
- zwiększenie wśród nieaktywnych zawodowo klientów pomocy społecznej oraz wśród osób z niepełno-sprawnościami odsetka osób zarejestrowanych w PUP i aktywnie korzystających z oferty aktywizacyjnej Urzędu.

÷ **Cel szczegółowy 3.2.**

Podnoszenie świadomości społecznej w obszarze praw i uprawnień osób z niepełnosprawnościami.

Rezultat:

- budowanie relacji społecznych i środowiskowych z osobami z niepełnosprawnościami w poszanowaniu ich podmiotowości i obywatelskich uprawnień.

Wskaźniki rezultatu:

- odsetek osób z niepełnosprawnościami o odpowiednich umiejętnościach praktycznych i kompetencjach społecznych do samodzielnego (wspieranego) uczestnictwa w życiu społecznym i edukacji,
- liczba porad udzielanych osobom z niepełno-

sprawnościami dotyczących stanu prawnego, uprawnień itp.,

- liczba organizacji wspierających osoby z niepełno-sprawnościami w obszarze rzecznictwa ich interesów.

Cel strategiczny 4

Prowadzenie działań profilaktycznych przeciw-działających ryzykom uzależnień

÷ **Cel szczegółowy 4.1.**

Podnoszenie świadomości młodzieży na temat konsekwencji spożywania alkoholu i środków odurzających

Rezultat:

- wzrost świadomości młodzieży na temat zachowań ryzykownych w obszarze spożywania alkoholu i środków odurzających.

Wskaźniki rezultatu:

- wzrost działań profilaktycznych w szkołach we współpracy z policją, terapeutami uzależnień, etc.,
- wzrost imprez kulturalno-sportowych w wymiarze lokalnym podejmujących problem uzależnień,
- wzrost liczby szkoleń z zakresu problematyki uzależnień dla przedstawicieli zawodowych pomocowych oraz pracowników sektora oświaty.

÷ **Cel szczegółowy 4.2.**

Ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z uzależnień

Rezultat:

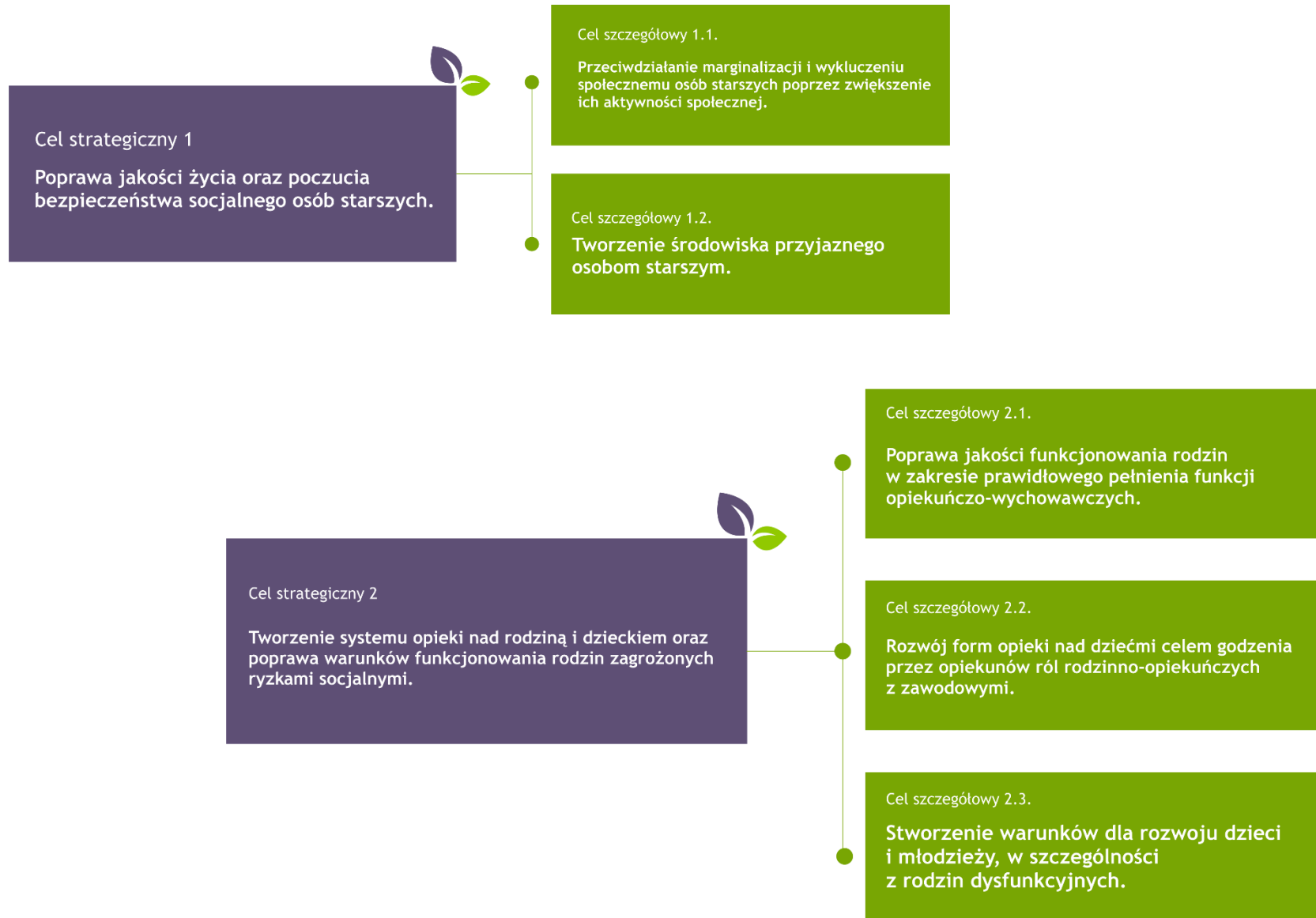
- wzrost liczby mieszkańców podejmujących terapię uzależnień

Wskaźniki rezultatu:

- rozwój działań terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- rozwój instytucji wspierających działania samopomocowe osób uzależnionych: kluby AA, stowarzyszenia i kluby abstynenckie,
- rozwój działań wspierających rodziny z problemami alkoholowymi: poradnie psychologiczne, porady prawne.

6. Struktura celów strategicznych

Cel strategiczny 3

Rozwój aktywności społecznej i ekonomicznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel szczegółowy 3.1.

Wzrost motywacji osób pozostających długotrwale bez pracy do zmiany swojej sytuacji i przyjęcia postawy aktywnej w pokonywaniu trudności życiowych.

Cel szczegółowy 3.2.

Podnoszenie świadomości społecznej w obszarze praw i uprawnień osób z niepełnosprawnościami.

Cel strategiczny 4

Prowadzenie działań profilaktycznych przeciwdziałających ryzykom uzależnień.

Cel szczegółowy 4.1.

Poprawa jakości funkcjonowania rodzin w zakresie prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel szczegółowy 4.2.

Podnoszenie świadomości młodzieży na temat konsekwencji spożywania alkoholu i środków odurzających.

7. Kierunki działań

Cel strategiczny 1: Poprawa jakości życia oraz poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób starszych

Cel szczegółowy 1.1.: Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez zwiększenie ich aktywności społecznej

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.1.1. Dostosowanie istniejących i tworzenie nowych źródeł informacji dedykowanych osobom starszych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, podmioty prowadzące działania skierowane do środowiska osób starszych	Liczba instytucji i organizacji dostosowujących materiały informacyjne, w tym strony www do potrzeb seniorów /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020,
1.1.2. Promocja idei partnerstwa, wolontariatu i solidarności międzypokoleniowej.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,	Liczba wolontariuszy działających na rzecz seniorów /zwiększenie/	Projekty Ministerialne celowe oraz na rzecz organizacji pozarządowych (np. FIO, ASOS).
1.1.3. Wsparcie lokalnych NGO i podmiotów ekonomii społecznej lub szersze włączenie się gminy w działania podejmowane przez NGO działające w skali ponadlokalnej w przygotowaniu ofert w otwartych konkursach w obszarze wspierania seniorów i ich otoczenia na różnych	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba otwartych konkursów ofert ogłoszona na rzecz seniorów (kwoty) /zwiększenie/	

poziomach samorządności.				
1.1.4. Budowanie i wzmacnianie idei wolontariatu 65+ (seniorzy seniorom) i solidarności wewnątrzpokoleniowej. Możliwość promowania idei wolontariatu poprzez działalność Klubów Seniora.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Klub Seniora	Liczba wolontariuszy 50+ /zwiększenie/	
1.1.5. Wspieranie inicjatyw międzypokoleniowych kierowanych od seniorów dla młodszego pokolenia i odwrotnie, np. współpraca jednostek oświatowych na rzecz organizacji senioralnych i podmiotów oferujących wsparcie osobom starszym.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Klub Seniora, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba inicjatyw międzypokoleniowych w placówkach oświaty i wychowania /zwiększenie/	
1.1.6. Promocja rodzinnych i sąsiedzkich oraz środowiskowych form wsparcia i opieki nad osobą starszą niesamodzielną	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, instytucje edukacyjne	Liczba szkół i instytucji edukacyjnych których programy zostały uzupełnione o elementy wiedzy na temat zasad i możliwości pomagania osobom starszym /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020, Projekty Ministerialne celowe oraz na rzecz organizacji pozarządowych (np. FIO, ASOS).

Cel strategiczny 1: Poprawa jakości życia oraz poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób starszych

Cel szczegółowy 1.2.: Tworzenie środowiska przyjaznego osobom starszym

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.2.1. Budowa i podniesienie świadomości społecznej w zakresie procesów starzenia się przez wykłady, warsztaty, pogadanki dla uczniów oraz rodzin osób starszych	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba przeprowadzonych wykładów i warsztatów /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020, Projekty Ministerialne
1.2.2. Podniesienie świadomości społecznej dotyczącej praw konsumenckich seniorów oraz możliwości zagrożenia oszustwem	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe, Policja, Straż Miejska	Liczba osób starszych - ofiar nieuczciwych praktyk konsumenckich /zmniejszenie/ Liczba osób starszych - ofiar naciągnień i kradzieży /zmniejszenie/ Liczba kampanii społecznych dotyczących seniorów /zwiększenie/	Projekty Ministerialne celowe oraz na rzecz organizacji pozarządowych (np. FIO, ASOS).
1.2.3. Wdrażanie systemów	Działania ciągłe w horyzoncie	Urząd Miasta, Policja, Straż Miejska	Liczba miejsc w przestrzeni publicznej dostępnych (bez	

podnoszących bezpieczeństwo seniorów w przestrzeni publicznej i miejscach zamieszkania oraz usuwanie barier architektonicznych i komunikacyjnych w dostępie do usług społecznych i zdrowotnych

czasowym strategii

barier) dla seniorów

/zwiększenie/

Cel strategiczny 1: Poprawa jakości życia oraz poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób starszych

Cel szczegółowy 1.3.: Poprawa poziomu zaspokojenia potrzeb opiekuńczych i pielęgnacyjnych osób starszych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.3.1. Rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania o charakterze wspomagającym, opiekuńczym i pielęgnacyjnym	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba udzielonych usług /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020,
1.3.2. Rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba udzielonych usług /zwiększenie/	
1.3.3. Monitoring jakości świadczonych usług opiekuńczych oraz ciągły monitoring potrzeb opiekuńczych osób starszych	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	Roczne sprawozdanie z monitoringu usług	

Cel strategiczny 2: Tworzenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem oraz poprawa warunków funkcjonowania rodzin zagrożonych ryzykami socjalnymi.

Cel szczegółowy 2.1.: Poprawa jakości funkcjonowania rodzin w zakresie prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
2.1.1. Rozwój systemu asystentury rodzinnej	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,	Liczba rodzin objętych działaniem asystenta rodziny /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020
2.1.2. Profilaktyka kryzysów występujących w różnych obszarach funkcjonowania rodziny - poprawa dostępności do poradnictwa psychologicznego, rodzinnego i terapii rodzin.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba udzielonych porad psychologicznych, rodzinnych /zwiększenie/	

Cel strategiczny 2: Tworzenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem oraz poprawa warunków funkcjonowania rodzin zagrożonych ryzykami socjalnymi.

Cel szczegółowy 2.2.: Rozwój form opieki nad dziećmi celem godzenia przez opiekunów ról rodzinno-opiekuńczych z zawodowymi.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
2.2.1. Rozwój form opieki nad małym dzieckiem (do 3 r.ż) w formie żłobków publicznych i niepublicznych, klubów dziecięcych, dziennych opiekunów.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta	Liczba dostępnych form opieki nad małym dzieckiem /zwiększenie/	Środki własne gminy, Dotacja MRPiPS
2.2.2. Zapewnienie możliwości korzystania z wychowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub innej formie wychowania przedszkolnego wszystkim rodzicom dzieci powyżej 3 r.ż.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta	Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym /zwiększenie/	

Cel strategiczny 2: Tworzenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem oraz poprawa warunków funkcjonowania rodzin zagrożonych ryzykami socjalnymi.

Cel szczegółowy 2.3.: Stworzenie warunków dla rozwoju dzieci i młodzieży, w szczególności z rodzin dysfunkcyjnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
2.3.1. Usługi terapeutyczne na rzecz dzieci i rodzin oraz edukacyjne zajęcia wyrównawcze, świadczone przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Poradnia psychologiczno-pedagogiczna	Liczba usług świadczonych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną /zwiększenie/ Liczba typów zajęć prowadzonych w placówkach wsparcia dziennego /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020
2.3.2. Rozwój działalności placówek wsparcia dziennego w formie świetlicy socjoterapeutycznej i środowiskowej	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem prowadzonym w placówkach wsparcia dziennego /zwiększenie/	

<p>2.3.3. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów (np.stypendia szkolne) oraz pomoc w zakresie dożywiania</p>	<p>Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii</p>	<p>Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p>	<p>Środki finansowe przeznaczone na pomoc socjalną /zwiększenie/</p>
<p>2.3.4. Tworzenie nowych inicjatyw mających na celu kompensację braku wsparcia, którego nie może zapewnić dzieciom i młodzieży rodzina dysfunkcyjna, zdeorganizowana lub znajdująca się w kryzysie, prowadzone mogą być rozmaite formy działań polegających na organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez: kluby osiedlowe, grupy dziecięce, przyszkolne koła zainteresowań, świetlice parafialne, kluby sportowe, formy organizacji letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży w tym kolonie i półkolonie.</p>	<p>Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii</p>	<p>Urząd Miasta, lokalne organizacje pozarządowe, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p>	<p>Liczba podmiotów realizujących inicjatywy na rzecz organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży. Liczba dzieci i młodzieży w poszczególnych gminach uczestniczących w zajęciach pozaszkolnych. /zwiększenie/</p>

Cel strategiczny 3: Rozwój aktywności społecznej i ekonomicznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel szczegółowy 3.1.: Wzrost motywacji osób pozostających długotrwale bez pracy do zmiany swojej sytuacji i przyjęcia postawy aktywnej w pokonywaniu trudności życiowych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
3.1.1. Promocja powstawania i rozwoju spółdzielni socjalnych i innych przedsiębiorstw non-profit na terenie miasta. Poszerzenie zakresu współpracy z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej na terenie subregionu poznańskiego.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta	Liczba działających na terenie gminy podmiotów ekonomii społecznej /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020
3.1.2. Podniesienie kompetencji pracowników służb społecznych i rynku pracy w pracy z osobami z niepełnosprawnościami ruchowymi i intelektualną poprzez system szkoleń, warsztatów, seminariów, a także poprzez wspólne realizowanie projektów/inicjatyw/działań z podmiotami obywatelskimi i samymi osobami z niepełnosprawnością.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, lokalne organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Liczba dotacji na przystosowanie miejsc pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnością /zwiększenie/	

<p>3.1.3. Rozwijanie i promocja rehabilitacji zawodowej. Promocja i profesjonalizacja doradztwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnością na każdym etapie edukacji.</p>	<p>Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii</p>	<p>Urząd Miasta, lokalne organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p>	<p>Liczba asystentów osób z niepełnosprawnością w miejscach pracy /zwiększenie/</p>
--	---	---	---

Cel strategiczny 3: Rozwój aktywności społecznej i ekonomicznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel szczegółowy 3.2.: Podnoszenie świadomości społecznej w obszarze praw i uprawnień osób z niepełnosprawnościami

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
<p>3.2.1. Budowanie systemu informacji dla osób z niepełnosprawnościami, ich opiekunów i rodzin, dotyczącego możliwości korzystania ze wszystkich etapów edukacji przy zastosowaniu adekwatnych do stanu zdrowia i mobilności narzędzi i metod</p>	<p>Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, lokalne organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p>	<p>Liczba szkoleń i liczba przeszkolonych opiekunów (asystentów) osób z niepełnosprawnościami /zwiększenie/</p>	<p>Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020</p>

<p>3.2.2. Usuwanie barier architektonicznych i komunikacyjnych w korzystaniu z przestrzeni publicznej i usług zdrowotnych oraz społecznych i edukacyjnych.</p>	<p>Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii</p>	<p>Urząd Miasta</p>	<p>Liczba usuniętych barier i wprowadzonych usprawnień /zwiększenie/</p>
<p>3.2.3. Zbudowanie systemu wspierania, podnoszenia kwalifikacji, przeciwdziałania wypaleniu rodzin, opiekunów i asystentów osób z niepełnosprawnościami (formalnych i nieformalnych).</p>	<p>Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, lokalne organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p>	<p>Procent (odsetek) osób z niepełnosprawnościami otoczonych wsparciem wolontaryjnym /zwiększenie/</p> <p>Liczba organizacji wolontaryjnych /zwiększenie/</p> <p>Liczba wolontariuszy pracujących na rzecz i z osobami z niepełnosprawnościami /zwiększenie/</p>

Cel strategiczny 4: Prowadzenie działań profilaktycznych przeciwdziałających ryzykom uzależnień.

Cel szczegółowy 4.1.: Podnoszenie świadomości młodzieży na temat konsekwencji spożywania alkoholu i środków odurzających.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
4.1.1. Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych o formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba prowadzonych działań upowszechniających informacje o dostępnych formach wsparcia /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020 Projekty Ministerialne celowe oraz na rzecz organizacji pozarządowych zMRPiPS lub dla jednostek samorządowych (Wojewoda oraz MSW)
4.1.2. Organizacja imprez kulturalno-sportowych w wymiarze lokalnym promujących życie bez uzależnień	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba imprez kulturalno-sportowych promujących życie bez uzależnień /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020 Sponsorzy, darczyńcy
4.1.3. Organizacja szkoleń z zakresu problematyki uzależnień dla przedstawicieli zawodowych pomocowych oraz pracowników sektora oświaty	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba szkoleń przeprowadzonych dla poszczególnych kategorii zawodowych /zwiększenie/	Środki własne gminy, Środki UE w perspektywie 2014-2020 Sponsorzy, darczyńcy

Cel strategiczny 4 Prowadzenie działań profilaktycznych przeciwdziałających ryzykom uzależnień.

Cel szczegółowy 4.2.: Ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z uzależnień.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	OKRES REALIZACJI	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ORAZ PARTNERZY	WSKAŹNIKI PRODUKTU	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
<p>4.2.1. Budowa i rozwój sieci wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin. Rozwój i promocja idei wolontariatu. Tworzenie platform współpracy i wymiany dobrych praktyk.</p>	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	<p>Liczba porad udzielanych osobom uzależnionym /zwiększenie/</p> <p>Liczba porad udzielanych rodzinom z problemem alkoholowym /zwiększenie/</p> <p>Spadek liczby incydentów pod wpływem alkoholu i środków odurzających /zmniejszenie/</p> <p>Spadek liczby osób nieletnich kupujących, spożywających alkohol i będących pod jego wpływem /zmniejszenie/</p>	<p>Środki własne gminy,</p> <p>Środki UE w perspektywie 2014-2020</p> <p>Projekty Ministerialne celowe oraz na rzecz organizacji pozarządowych zMRPiPS lub dla jednostek samorządowych (Wojewoda oraz MSW)</p> <p>Sponsorzy, darczyńcy</p>

			Spadek liczby wypadków, kolizji z powodu alkoholu /zmniejszenie/
4.2.2. Wsparcie działań organizacji społecznych i zwiększenie ich roli w rozwiązywaniu problemów uzależnień	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba powstałych organizacji samopomocowych (pomocowych) w obszarze profilaktyki i terapii alkoholowej (uzależnień)
4.2.3. Wspieranie inicjatyw zmierzających do założenia grup pomocowych i samopomocowych AA, Al-Ateen, Al-Anon, DDA etc.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	/zwiększenie/
4.2.4. Zwiększanie dostępności i skuteczności form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, lokalne organizacje pozarządowe	Liczba dzieci i młodzieży z problemem alkoholowym /zmniejszenie/

8. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja strategii są koniecznymi elementami weryfikacji stopnia osiągnięcia założonych w niej rezultatów, a co za tym idzie stopnia wywołanej zmiany społecznej w obszarze pomocy społecznej na terenie Puszczykowa.

W ramach monitoringu zakłada się coroczne monitorowanie wszystkich określonych w strategii wskaźników na poziomie wskaźników produktu, a więc dostarczających informacji o skali wykonania działań zakładanych w strategii.

W ramach ewaluacji zakłada się przeprowadzenie jednego badania ewaluacyjnego w 2020 r., na koniec okresu obowiązywania strategii (ewaluacja ex-post). Ewaluacja dostarczy informacji o osiągniętych wartościach wskaźników rezultatu - dostarczających informacji o skali osiągnięcia rezultatów zakładanych w strategii.

Za monitoring i ewaluację strategii odpowiedzialny będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puszczykowie.